

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 197

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 2. juuni 2026

Algus 14.00, lõpp 16.05

Juhataja: Marek Reinaas (esimees)

Protokollija: Kiia Väli (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats (Aleksi Jevgrafov asendusliige), Tõnis Mölder, Õne Pillak, Riina Sikkut (Reili Rand asendusliige), Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Mari Tänav (nõunik), Maria Haas (konsultant)

Puudus: Mart Maastik

Kutsutud: Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja ja Riigikogu liige Lauri Laats, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja ja Riigikogu liige Jaak Aab, Kliimaministeeriumi keskkonnakorralduse ja kiirguse osakonna kiirguse ja tuumaohutuse valdkonna juht Marily Jaska ja õigusosakonna nõunik Elina Lehestik (1. päevakorrapunkt); Kliimaministeeriumi ehituse ja elukeskkonna osakonna ehitustegevuse valdkonnajuht Liisi Pajuste ja sama osakonna õigusnõunik Madis Kaasik, teede- ja raudteeosakonna teede valdkonnajuht Julia Bergstein, energeetikaosakonna energiavõrkude ekspert Thérèse Liis Kilk (2. päevakorrapunkt); Riigikogu keskkonnakomisjoni praktikant Liisa Varul

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud tuumaenergia ja -ohutuse seaduse eelnõu (856 SE) teise lugemise ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (743 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud tuumaenergia ja -ohutuse seaduse eelnõu (856 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Marek Reinaas sõnas, et komisjon sai 19. mai 2026. a istungil ülevaate eelnõule esitatud ettepanekutest, valmistamaks ette komisjonile muudatusettepanekute (ME) loetelu kavandit. Käesoleval komisjoni istungil vaatab komisjon läbi ja hääletab ME-de loetelu kavandis sisalduvaid ettepanekuid. Täiendavalt on laekunud Kaitseväge vastus komisjoni päringule tuumajaama teemal.

Järgnevalt asuti ME-de tutvustamise ja seisukohtade kujundamise juurde.

1. Teha eelnõus järgmised muudatused:

1.1. Muuta eelnõu § 1 lõike 1 punkt 2 ja sõnastada see järgmiselt:

„2) tuumkütusetsükli ja sellega seotud tegevusi;“.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse, et käesoleva seadusega reguleeritakse nii tuumkütusetsükli kui ka sellega seotud tegevusi. Tuumkütusetsükli tegevused on otseselt tuumkütusetsükli osa ning tulenevad eelnõu § 5 lõikes 3 toodud definitsioonist. Seotud tegevused on aga näiteks tuumkütusetsükliga seotud teadus- ja arendustegevus; tuumkütusetsükliga seotud seadmete või tehnoloogia arendamine; tuumamaterjali arvestuse ja kontrolliga seotud tegevused; tuumkütuse või kasutatud tuumkütuse veoga seotud tegevused; tuumkütusetsükli rajatiste projekteerimine või ettevalmistamine; tuumkütusetsükli tegevustega seotud andmete esitamine, seire või teavitamine.

1.2. Muuta eelnõu § 2 punkt 4 ja sõnastada see järgmiselt:

„4) tagada riiklik järelevalve tuumamaterjali, tuumakäitise ja tuumkütusetsükli ning sellega seotud tegevuste üle;“.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse, et käesoleva seaduse eesmärk on tagada riiklik järelevalve nii tuumkütusetsükli kui sellega seotud tegevuste üle.

1.3. Muuta eelnõu § 9 lõige 2 ja sõnastada see järgmiselt:

„(2) Keelatud on mis tahes tuumkütusetsükli ja sellega seotud tegevus ilma asjaomase loata.“.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse loakohustuse ulatust selliselt, et ilma asjaomase loata ei ole keelatud üksnes tuumkütusetsükli tegevused kitsas tähenduses, vaid ka nendega seotud tegevused. Täpsustus on vajalik, sest tuumkütusetsükli ohutus, julgeolek ja tuumakontrollimeetmed ei sõltu ainult vahetust tuumkütuse kasutamisest või käitlemisest, vaid ka seda ettevalmistavatest, toetavatest ja sellega vahetult seotud tegevustest

1.4. Muuta eelnõu § 10 lõige 2 ja sõnastada see järgmiselt:

„(2) Tuumakäitise ning tuumkütusetsükli ja sellega seotud tegevustes tuleb rakendada ohutusnõudeid ja nende kontrollimist proportsionaalselt riskitasemega, võttes arvesse ohtude tõenäosust ja võimalikke tagajärgi.“

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse, et astmelist ja riskipõhist lähenemist ei kohaldata üksnes tuumakäitise ja tuumkütusetsükli tegevuste suhtes kitsas tähenduses, vaid ka tuumkütusetsükliga seotud tegevustele. Täiendus „sellega seotud tegevustes“ on vajalik, sest tuumaohutust, tuumajulgeolekut, kiirgusohutust ja tuumakontrollimeetmeid võivad mõjutada ka sellised tegevused, mis ei ole ise vahetult tuumkütusetsükli etapid, kuid loovad nende tegevuste eeldused või toetavad nende läbiviimist.

1.5. Muuta eelnõu § 11 ja sõnastada see järgmiselt:

„§ 11. Tuumakäitise, tuumkütusetsükli ja sellega seotud tegevuste üldised ohutusnõuded

(1) Tuumaohtus tuleb tagada kogu tuumakäitise elukaare vältel kõigis tuumkütusetsükli ja sellega seotud tegevustes selliselt, et oleks võimalik eesmärgipäraselt tuumakäitist käitada ja tuumkütusetsükli tegevusi teha.

(2) Tuumaohtuse tagamiseks tuleb rakendada süvakaitse põhinevaid sõltumatuid kaitsemehhanisme, mis tagavad vastavuse käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuetele ka juhul, kui üksikud kaitsemehhanismid ei toimi kavandatud viisil.

(3) Tuumkütusetsükli ja sellega seotud tegevuste tegija vastutab käesolevas seaduses ja tuumaohutusloa tingimustes sätestatud kohustuste täitmise eest, et tagada tuumakäitise ja tuumkütusetsükliga seotud tegevuse ohutus inimese elule, tervisele ja varale ning keskkonnale ning töötajate kiirgusohutus tuumakäitise elukaare vältel kõigis kiiritusolukordades, mis on

seotud tema valduses oleva tuumamaterjali või muu radioaktiivse materjaliga, ning see vastutus säilib kogu tuumakäitise elukaare vältel olenemata tuumaohutusloa kehtivusest või olemasolust ega ole üleantav.“.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse, et üldised tuumaohutusnõuded ja vastutus ei hõlma üksnes tuumakäitist ja tuumkütusetsükli tegevusi kitsas tähenduses, vaid ka nendega seotud tegevusi. Täiendus on vajalik, sest tuumaohutust, kiirgusohutust, tuumajulgeolekut ja keskkonna kaitset võivad mõjutada ka tegevused, mis ei ole ise vahetult tuumkütusetsükli etapp, kuid on selle ettevalmistamiseks, toetamiseks või läbiviimiseks vajalikud.

Sellisteks seotud tegevusteks võivad olla näiteks tuumkütusetsükliga seotud projekteerimine, seadmete või tehnoloogia arendamine, tuumamaterjali arvestus ja kontroll, veo ettevalmistamine, seire, andmete esitamine või muud tegevused, millel võib olla mõju tuumakäitise või tuumkütusetsükli ohutusele.

Täpsustuse eesmärk on vältida tõlgendust, et üldised ohutusnõuded ja vastutus kohalduvad ainult tuumkütuse vahetule käitlemisele või tuumakäitise käitamisele. Ka seotud tegevuste tegija peab oma tegevuse ulatuses tagama, et tegevus ei ohustaks inimese elu, tervist, vara ega keskkonda ning et ohutusnõuded oleksid täidetud kogu asjakohase tegevuse vältel. Samas jääb nõuete kohaldamine seotuks konkreetse tegevuse laadi ja riskitasemega.

1.6. Muuta eelnõu § 14 lõike 2 punkt 9 ja sõnastada see järgmiselt:

„9) korraldab kiirgustegevuse ning tuumkütusetsükli _____ ja _____ sellega seotud tegevuste nõuetele vastavuse tagamist järelevalvetoimingute kaudu;“.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse, et pädeva asutuse järelevalve ei hõlma üksnes kiirgustegevust ja tuumkütusetsükli tegevusi kitsas tähenduses, vaid ka tuumkütusetsükliga seotud tegevusi. Täiendus „ja sellega seotud tegevuste“ on vajalik, et pädev asutus saaks kontrollida ka selliseid tegevusi, mis ei ole ise vahetult tuumkütusetsükli etapid, kuid võivad mõjutada tuumaohutust, kiirgusohutust, tuumajulgeolekut või tuumakontrollimeetmete nõuetekohast täitmist.

Muudatuse eesmärk on vältida tõlgendust, et järelevalvetoiminguid saab teha üksnes tuumkütuse vahetu käitlemise, ladustamise või kasutamise üle. Kui seotud tegevus võib mõjutada tuumkütusetsükli ohutut ja nõuetekohast toimimist, peab pädeval asutusel olema selge volitus kontrollida selle vastavust seaduses, loa tingimustes ja muudes õigusaktides sätestatud nõuetele.

1.7. Muuta eelnõu § 33 lõike 1 punkt 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„1) taotleja kavandatava tuumakäitise süsteem, konstruktsioon või komponent, tuumkütusetsükli ____ tegevus või taotleja kasutatav tuumareaktor ei ole rakendatavaid ohutusmeetmeid arvestades ohutu inimese elule, tervisele või varale või keskkonnale;“.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse, et siinkohal oleks tuumkütusetsükliga seotud tegevuste asemel õigem kasutada tuumkütusetsükli tegevusi, sest need on konkreetselt seotud tuumaohutusloaga, mis on antud just tuumakütusetsükliga otse seotud tegevustele.

1.8. Muuta eelnõu § 56 sissejuhatavat lauseosa ja sõnastada see järgmiselt:

„Tuumamaterjali, tuumakäitise ning tuumkütusetsükli ja sellega seotud tegevuste korral kohaldatakse järgmisi sätteid:“.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse, et kiirgusseaduse asjakohaseid nõudeid kohaldatakse mitte üksnes tuumamaterjali, tuumakäitise ja tuumkütusetsükliga seotud tegevuste suhtes, vaid ka otseselt tuumkütusetsükli tegevustele. Tuumkütusetsükkel ja sellega seotud tegevused on sättes eraldi nimetatud selleks, et vältida tõlgendust, nagu kohalduksid kiirgusohutuse põhimõtted ja kiirgustegevuse tegija kohustused ainult tuumkütusetsükliga seotud tegevustele kuigi need kohalduvad ka vahetult tuumkütusetsükliga seotud etappidele

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Teha eelnõus järgmised muudatused:

2.1. Asendada eelnõus sõna „hädaolukord“ sõnaga „kriisiolukord“ vastavas käändes.

***Selgitus:** Muudatusega viiakse eelnõu kooskõlla kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega (668 SE), milles kriiside ühtse lahendamise huvides võetakse senise hädaolukorra ja kõrgendatud kaitsevalmiduse asemel kasutusele tsiviil- ja riigikaitse kriisi ühendav koondmõiste „kriisiolukord“.*

2.2. Asendada eelnõu § 57 lõikes 1, § 59 lõigetes 1 ja 4 ning § 60 lõike 3 punktis 1 sõnad „hädaolukorra seadus“ sõnadega „kriisiolukorra ja riigikaitse seadus“ vastavas käändes.

***Selgitus:** Muudatusega viiakse eelnõu kooskõlla kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega (668 SE), milles hädaolukorra seadus tunnistatakse kehtetuks ning milles sisaldunud regulatsioon viidi kriisiolukorra ja riigikaitse seadusesse.*

2.3. Muuta eelnõu § 85 ja sõnastada see järgmiselt:

„§ 85. Tuumakäitise ja -materjali füüsiline kaitse

(1) Tuumakäitise ja -materjali füüsiline kaitse tuleb tagada:

1) riiklike ohuhinnangute põhjal, arvestades riigi julgeolekukeskkonna muutusi ning tuumkütusetsükli ja sellega seotud tegevuste arengut;

2) tuumamaterjali kategooria ja tuumakäitise riskitasemele vastava tüüpohu profiili või kaitse kavandamise aluseks oleva ohu põhjal, tagades füüsilise kaitse vastavuse võimalikele ohtudele;

3) alaliselt ja ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti kaitsemeetmete ning nende rakendamise tingimuste korra kohaselt, kui tuumakäitis ja -materjal on määratud kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel alaliselt või ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

(2) Tuumakäitise ja -materjali füüsilise kaitse nõuded, tüüpohu profiili ja kaitse kavandamise aluseks oleva ohu määramise korra, tuumamaterjali kategoriseerimise alused ning turvaplaani nõuded ja õppuste korraldamise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(3) Tuumaohutusloa omaja vastutab oma tegevuse julgeoleku ja füüsilise kaitse eest ning on kohustatud:

1) tuumamaterjali kategooria ja tuumakäitise riskitaseme põhjal töötama välja ja rakendama turvameetmeid, mis on kooskõlas kehtiva tüüpohu profiiliga või kaitse kavandamise aluseks oleva ohuga;

2) koostama tuumakäitise turvaplaani;

3) korraldama turvaplaani katsetamiseks turvaõppuseid;

4) lisama loataotlusele kirjelduse riskihinnangu, kavandatavate turvameetmete ning sidepidamise ja koostöö korralduse kohta korrakaitseorganite ja teiste osapooltega, kes vastutavad tuumakäitise turvalisust ohustavatele intsidentidele reageerimise eest, ning koostöö ja vastutuse ülemineku korralduse kirjelduse, kui intsidenti käsitletakse kriisiolukorrana;

5) tagama tuumakäitises füüsilise kaitse meetmete rakendamise ja valmisoleku riiklike ohuhinnangute, tüüpohu profiili või kaitse kavandamise aluseks oleva ohu kohaselt;

6) korraldama töötajate taustakontrolli;

7) viivitamata teavitama _____ pädevat asutust igast intsidendist, mis võib ohustada tuumakäitise turvalisust;

8) rakendama meetmeid kadunud või varastatud tuumamaterjali või muu radioaktiivse materjali leidmiseks ja tagasisaamiseks;

9) rakendama meetmeid tuumakäitise vastu suunatud mehitamata süsteemidest tuleneva ohu ennetamiseks, avastamiseks ja tõrjumiseks ning võimaliku ründe või intsidendi tagajärgede leevendamiseks riiklike ohuhinnangute, tüüpohu profiili või kaitse kavandamise aluseks oleva ohu kohaselt.

(4) Kaitsepolitseiamet, Kaitsevägi või muu julgeoleku või riigikaitse valdkonnas pädev asutus võib tuumaohutusloa omajale eriolukorra, kõrgendatud julgeolekuohu või sõjalise või hübriidkonflikti ohu tõttu anda tuumakäitise kaitseks juhiseid ja kehtestada lisakaitsemeetmeid seadusest tuleneva pädevuse kohaselt.“.

Selgitus: Muudatusega viiakse eelnõu kooskõlla kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega (668 SE). Mõiste „riigikaitseobjekt“ asendatakse sõnadega „alaliselt või ajutiselt kaitstav olulise tähtsusega objekt“. Lisatakse selge viide, et juhul kui tuumakäitis või tuumamaterjal on määratud kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel alaliselt või ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks, kohaldatakse selle kaitsele ka vastavat olulise tähtsusega objekti kaitsemeetmete ja nende rakendamise korda, arvestades TEOSes sätestatud erisusi. Täpsustus on vajalik normide koostoime selgitamiseks: tuumakäitise ja tuumamaterjali kaitse peab olema kooskõlas üldise riikliku kriisi- ja riigikaitseraamistikuga, kuid tuumavaldkonna eripära tõttu tuleb samal ajal säilitada TEOSes sätestatud tuumaspetsiifilised nõuded. Lõikes 2 tehtava muudatusega täpsustatakse volitusnormi. Ekslikult oli sätte tekstist jäänud välja viide tuumakäitisele, kuigi füüsilise kaitse nõuded peavad hõlmama nii tuumamaterjali kui ka tuumakäitist.

Majanduskomisjon

Marily Jaska sõnas, et arutatava ME-ga seonduvalt on veel arutelukohti, mida Kliimaministeerium (KLIM) sooviks Kaitseministeeriumiga täiendavalt üle arutada. Sellest tulenevalt esitab ministeerium tõenäoliselt eelnõule veel mõned täiendavad ettepanekud.

Tõnis Mölder palus täpsustada, kas ettepanekud plaanitakse esitada arutatavale eelnõule või algatatakse sügisel uus seaduseelnõu.

Marily Jaska vastas, et ettepanekud on vormistatud, aga KLIM sooviks neid veel Kaitseministeeriumiga läbi rääkida, peale mida esitatakse tõenäoliselt täiendavad ettepanekud arutatavale eelnõule.

Marek Reinaas sõnas, et neid võimalikke ettepanekuid käsitleb komisjon järgmise nädala esmaspäeval istungil.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3. Muuta eelnõu § 9 lõige 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„(1) Keelatud on mis tahes tegevus, mis on suunatud tuumarelva, tuumalõhkeseadme või radioaktiivset materjali laiali paiskava vahendi loomisele, arendamisele, valmistamisele, hankimisele, omamisele, kasutamisele või nendele tegevustele kaasaaitamisele, samuti tuumamaterjali või muu radioaktiivse materjali ____ kasutamine nimetatud eesmärkidel.“.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse keelatud tegevuste sõnastust. Senine sõnastus „tuumamaterjali või muu radioaktiivse materjali mis tahes mitterahumeelne kasutamine“ asendatakse kitsama ja õigusselgema sõnastusega, mille kohaselt on keelatud tuumamaterjali

või muu radioaktiivse materjali kasutamine nimetatud eesmärkidel (s.o tuumarelv, tuumalõhkeseadme või radioaktiivset materjali laiali paiskava vahendi loomise, arendamise, valmistamise, hankimise, omamise või kasutamise eesmärgil). Muudatus ei kitsenda tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu ega muude rahvusvaheliste kohustuste täitmist, vaid täpsustab, et tuumaenergia ja -ohutuse seaduse (TEOS) § 9 reguleerib tsiviilotstarbelise tuumaenergia ja tuumamaterjali kasutamise raamistikus tuuma- ja radioaktiivse materjali kõrvaesuunamise keeldu relvastusega seotud eesmärkidel. Muudatus väldib tõlgendust, nagu reguleeriks TEOS üldiselt riigikaitse- või liitlaste kaitsekoostööd, mis ei ole käesoleva seaduse reguleerimise eesmärgil.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Mario Kadastik lausus, et tema hinnangul võiks ettepaneku sõnastust Kaitseministeeriumiga veel arutada, kuna tema hinnangul tekib küsimus, kas nt liitlastele teenuste osutamine kvalifitseerub ettepanekus sõnastatud tegevustele kaasaaitamisena.

Riina Sikkut nõustus eelnevalt öelduga, et ka temal tekkis küsimus, kas mingisuguste teenuste osutamine kvalifitseerub kaasaaitamise tegevustena. Ettepaneku selgitust lugedes on küll arusaadav, mida ettepanekuga mõeldakse, aga tasuks ehk ettepaneku sõnastust täiendada.

Tõnis Mölder nõustus eelnevalt öelduga ja tegi ettepaneku ME-d hääletada esmaspäeval, mis ajaks on sõnastust Kaitseministeeriumiga arutatud.

Juhtivkomisjon: (ettepanekut käesoleval istungil ei hääletatud).

4. Teha eelnõus järgmised muudatused:

4.1. Muuta eelnõu § 12 lõige 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„(1) Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet töötleb temale käesoleva seadusega pandud ülesannete täitmisel planeerimis-, eelhinnangu-, ehitusloa-, tuumaohutusloa-, riikliku järelevalve ja väärtetoimetlustes teavet, sealhulgas isikuandmeid, seadme ohutuse seaduse § 12 lõikes 1 nimetatud infosüsteemis.“.

Selgitus: Sätte täiendamine on vajalik, et täpsustada isikuandmete töötlemise aluseid. Isikuandmete töötlemise alused peavad olema selgelt seaduses sõnastatud, kuna see riivab isiku põhiõigusi.

4.2. Täiendada eelnõu § 12 lõiget 2 teise lausega järgmises sõnastuses:

„Seadme ohutuse seaduse § 12 lõikes 1 nimetatud infosüsteemi põhimääruses võib sätestada lühemad andmete säilitamise tähtaegad.“.

Selgitus: Lühem andmete säilitamise tähtaeg sätestatakse vajadusel reeglina andmekogu põhimääruses.

4.3. Muuta eelnõu § 12 lõige 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud teabe, sealhulgas isikuandmete _____ töötlemise täpsemad nõuded sätestatakse seadme ohutuse seaduse § 12 lõikes 1 nimetatud infosüsteemi põhimääruses.“.

Selgitus: Andmete säilitamist reguleerivad täpsustused on põhjendatud reguleerida määruses. Seadme ohutuse seaduse § 12 lg 1 kohaselt on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (TTJA) infosüsteem andmekogu, mille pidamise eesmärk on TTJA õigusaktidest tulenevate ülesannete täitmisega seonduvate toimingute ja menetlustega seotud andmete töötlemine. TEOS-st tulenevate isikuandmete töötlemiseks vastavas andmekogus peab olema seaduslik

alus.

4.4. Jätta välja eelnõu § 12 lõikest 4 sõnad „või muudetakse need anonüümseks“.

Selgitus: Tavaliselt on andmete anonüümseks muutmise eesmärgiks statistiliste andmete kogumine, kuid arvestades TEOS-e reguleerimisala, ei ole see vajalik.

4.5. Muuta eelnõu § 12 lõige 5 ja sõnastada see järgmiselt:

„(5) Kiirgusallika ja tuumamaterjali omadusi ning nende asukohaks olevaid ruume ja füüsilise kaitse meetmeid käsitlev teave on osas, milles see ei ole riigisaladus, asutusesiseseks kasutamiseks, et tagada kiirgusallika ja tuumamaterjali ohutus ja füüsiline kaitse.“.

Selgitus: Lõikes 5 nimetatud andmed võivad olla riigisaladus RSVS § 10 lg 1¹ tähenduses ning tegemist võib olla ka salastatud välisteabega, mille Eesti on saanud rahvusvahelise koostöö käigus teiselt riigilt, Euroopa Liidult, NATO-lt või rahvusvaheliselt organisatsioonilt ning mille kaitse tagamine peab toimuma vastavalt selle edastaja kehtestatud piirangutele ja kaitseõuetele ja seoses sellega kehtivad nendele andmetele rangemad kaitseõuded. Muudatuse eesmärk on vältida olukorda, kus selline teave loetakse automaatselt üksnes asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks, kuigi selle kaitsevajadus võib olla oluliselt kõrgem. Selleks, et lõikes 5 nimetatud tundlik teave oleks kindlasti kaitstud ka juhul, kui see ei ole riigisaladus, siis on vajalik lisada vastav täiendus.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

5. Muuta eelnõu § 15 ja sõnastada see järgmiselt:

„§ 15. Pädeva asutuse peadirektori _____ asetäitja ____ kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonnas

(1) Pädeva asutuse kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna eest vastutava peadirektori asetäitja nimetab ametikohale viieks aastaks asutuse peadirektor.

(2) Pädeva asutuse kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonna eest vastutavale peadirektori asetäitjale _____ esitatavad nõuded ning _____ tema värbamise, valiku, arendamise ja hindamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“.

Selgitus: Paragrahvi 15 pealkirja muudatus ja senise lõike 1 eelnõust väljajätmine on vajalikud, kuna Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (edaspidi TTJA) peadirektorit ei saa nimetada eelnõukohase seaduse alusel, sest seadusi, mille alusel TTJA pädeva asutusena tegutseb, on rohkem kui eelnõukohane seadus. TTJA peadirektori ametisse nimetamise erisus tuleb reguleerida Vabariigi Valitsuse seaduses, kuivõrd VVS on valdkondade ülene seadus ja ameti juhi ametisse nimetamist reguleerib VVS § 70 lõige 2. Seoses lõike 1 väljajätmisega muutub ka järgnevate lõigete numeratsioon.

Paragrahvi 15 lõike 2 muudatus on vajalik eelnõu normitehnilise ja juriidilise korrektsuse tagamiseks. Varasemas sõnastuses on Vabariigi Valitsuse 26.06.2013 määruse nr 100 kohaldamisala „Avaliku teenistuse tippjuhtidele esitatavad nõuded, nende värbamise ja valiku ning arendamise ja hindamise kord“ laiendatud vastava volitusnormita, kuid haldusõiguses saab määruse kohaldamisala laiendada üksnes seaduses sätestatud volitusnormi alusel. Muudatusettepanekus sõnastatakse sisult sama norm volitusnormina Vabariigi Valitsuse määruse kehtestamiseks. See tähendab, et kehtivat Vabariigi Valitsuse määrust nr 100 täiendatakse vastavate sätetega ning määrus kehtestatakse ATS § 10 lg 2 ja TEOS § 15 lg 2 alusel. Lisaks on vajalik täpsustada, millise valdkonna peadirektori asetäitjale kohaldatakse ATS § 10 lõike 2 alusel kehtestatud värbamiskorda. Selguse ja

täpsuse huvides on põhjendatud siduda see sõnaselgelt kiirgus- ja tuumaohutuse valdkonnaga.

Majanduskomisjon (*Kliimaministeeriumi ettepanek*)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

6. Täiendada eelnõu §-i 21 lõikega 4 ja sõnastada see järgmiselt:

„(4) Vabariigi Valitsus esitab eelhinnangu, eriplaneeringu detailse lahenduse ja oma seisukohad Riigikogule, kes langetab otsuse tuumajaama või tuumakäitise ehitamise kohta.“.

Selgitus: Tuumajaam või muu tuumakäitis on riigi jaoks kõrgendatud keskkonna-, majandus- ja julgeolekuriskiga ehtis. Seepärast peaks lõpliku otsuse ehitamise kohta langetama Riigikogu, mitte Vabariigi Valitsus.

12. juunil 2024. aastal võttis Riigikogu vastu otsuse „Tuumaenergia Eestis kasutuselevõtu toetamine“. Selle seletuskirjas on öeldud järgmist: „Kõnealuse Riigikogu otsusega ei anta õigust ehitada Eestisse tuumaelektrijaam. Tegemist on tuumaenergia kasutuselevõtu protsessi esimese sammuga, mis võimaldab alustada ettevalmistusi järgmiste otsustuskohadeni viivateks tegevusteks. Järgmise otsustuskohana kuulub Riigikogu pädevusse Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse vastuvõtmine tuumaregulaatori loomiseks. Seejärel tuleks vastu võtta tuumaenergia ja -ohutuse seadus ning valdkondliku puutumusega seaduste muutmise seadused. Õigusaktide eelnõude menetlemise käigus tuleb langetada ka otsus, milliste järgmiste otsustuspunktide puhul, nagu tuumaelektrijaama asukoha valimiseks tehtava riigi eriplaneeringu vastuvõtmine ning ehitus- ja käitamisloa andmine, tuleks otsustuspädevus anda Riigikogule.“

Riigikogu otsuse punkt 2 ütleb „Energiamajanduse arengukavas aastani 2035 käsitleda tuumaenergia kasutuselevõtuga kaasnevaid mõjusid, et tagada energia varustuskindlus kliimaneutraalsele energiatootmisele üleminekul.“

Käesoleva aasta jaanuaris Vabariigi Valitsuse poolt vastu võetud arengukava ei käsitle tuumaenergia kasutuselevõtuga kaasnevaid mõjusid, need on hindamata. Eeltoodut arvestades tuleb tuumajaama või tuumakäitise ehitamise lõplik otsustusõigus anda Riigikogule, kes saab teha otsuse eriplaneeringust ja eelhinnangust lähtuvalt.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, Jaak Aab ja Andre Hanimägi

Jaak Aab sõnas, et ta on tutvunud seitsmenda ME-ga, mis on koostatud komisjoni poolt, ja tema hinnangul on see sisuliselt mõistlik.

Juhtivkomisjon: (ettepanekut käesoleval istungil ei hääletatud).

Eelnõu algataja esindaja seisukoht: Ei toeta.

Kliimaministeerium ei toeta ettepanekut anda tuumajaama või muu tuumakäitise ehitamise lõplik otsustusõigus Riigikogule. Kliimaministeeriumi hinnangul ei suurendaks kavandatav muudatus sisuliselt Riigikogu kontrollivõimalusi, kuid muudaks keerukaks haldusmenetluse ülesehituse ja vastutusahelad ning muudaks Eestis väljakujunenud võimude lahususe ja tasakaalustatuse süsteemi.

Eelnõukohane lahendus lähtub põhiseaduslikust pädevuste jaotusest, mille kohaselt individuaalsete haldusotsuste tegemine kuulub täidesaatvale võimule, samal ajal kui Riigikogu kujundab õigusraamistikku (TEOSE vastuvõtmine), teostab poliitilist kontrolli, ning saab kasutada ulatuslikke järelevalvemehhanisme kogu protsessi vältel.

Kehtivas õiguses on Riigikogul piisavad ja tõhusad vahendid, et osaleda tuumaenergia kasutuselevõtu protsessis, teostada selle üle poliitilist kontrolli ning vajadusel sekkuda.

Riigikogu roll tuumaenergia kasutuselevõtul ei piirdu üksnes seaduste vastuvõtmisega.

Riigikogu kontrollifunktsioon ja võimalused täidesaatva võimu tegevust suunata ning hinnata tulenevad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest. Selle seaduse alusel võib Riigikogu moodustada nii eri- kui ka uurimiskomisjone, kellele on antud ulatuslikud õigused vajaliku teabe kogumiseks ja järelevalve teostamiseks.

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 22 kohaselt on komisjonil õigus nõuda Vabariigi Valitsuselt ja täidesaatva riigivõimu asutustelt oma tööks vajalikke andmeid, kutsuda komisjoni ette valitsuse liikmeid ning kaasata komisjoni istungitele ametnikke ja teisi asjatundjaid. Uurimiskomisjonil on veelgi laiemad õigused – komisjon võib kutsuda enda ette isikuid, nõuda dokumente ja selgitusi ning kutsutud isikutel on kohustus komisjoni ette ilmuda ja küsimustele vastata. Tegemist on sisuliselt parlamentaarse kontrolli tugevate instrumentidega, mis võimaldavad Riigikogul saada põhjalikku ülevaadet tuumaenergia kasutuselevõtu ettevalmistamisest, riskidest, mõjude hindamisest ja haldusotsuste tegemisest. Lisaks annab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 23¹ komisjonidele võimaluse koostada oma pädevusvaldkonnas raporteid nii järelevalve teostamiseks kui ka oluliste küsimuste sisuliseks läbitöötamiseks. Raport võib sisaldada ka komisjoni liikmete eriarvamusi ning selle võib esitada Riigikogule arutamiseks olulise tähtsusega riigielu küsimusena. Seega on Riigikogul võimalik tuumaenergia kasutuselevõtu küsimusi regulaarselt parlamentaarsesse arutellu tuua, hinnata täidesaatva võimu tegevust ning kujundada poliitilisi seisukohti kogu protsessi vältel.

7. Teha eelnõus järgmised muudatused:

7.1. Muuta eelnõu § 21 lõige 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„(3) Kui pädev asutus on menetluse tulemusel veendunud, et võimalik on teha positiivne eelhindangu otsus, siis ta esitab eelhindangu otsuse eelnõu Vabariigi Valitsusele _____.“.

7.2. Täiendada eelnõu § 21 lõigetega 4 ja 5 järgmises sõnastuses:

„(4) Vabariigi Valitsus esitab käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud otsuse eelnõu kohta seisukoha Riigikogule otsuse eelnõuna 60 päeva jooksul eelhindangu otsuse eelnõu saamisest arvates.“

„(5) Riigikogu võtab vastu otsuse Vabariigi Valitsuse seisukoha heakskiitmise või heaks kiitmata jätmise kohta.“.

7.3. Jätta välja eelnõu § 22 lõike 1 punktist 8 lauseosa „ja Vabariigi Valitsus on andnud seisukoha“.

7.4. Täiendada eelnõu § 22 lõiget 1 punktiga 9, muutes vastavalt järgmise punkti numeratsioonini, järgmises sõnastuses:

„9) Riigikogu on otsusega Vabariigi Valitsuse seisukoha eelhindangu otsuse eelnõu kohta heaks kiitnud;“.

7.5. Täiendada eelnõu § 23 lõiget 1 punktiga 4 järgmises sõnastuses:

„4) Riigikogu jätab heaks kiitmata Vabariigi Valitsuse seisukoha eelhindangu otsuse eelnõu kohta.“.

Selgitus: Paragrahvi 21 lõikes 3 sätestatakse pädeva asutuse kohustus esitada eelhindangu otsuse eelnõu Vabariigi Valitsusele üksnes juhul, kui pädev asutus on menetluse tulemusel jõudnud järeldusele, et eelhindangu otsuse eelnõu võib olla positiivne. Sätte eesmärk on eristada olukordi, kus otsustuspädevus jääb pädevale asutusele, olukordadest, kus otsustusse kaasatakse Vabariigi Valitsus ja Riigikogu. Kui pädev asutus jõuab menetluses järeldusele, et positiivse eelhindangu andmise eeldused ei ole täidetud, teeb pädev asutus negatiivse otsuse kehtiva pädevusjaotuse kohaselt ise ning sellist otsust ei ole põhjendatud esitada Vabariigi Valitsusele ega Riigikogule. Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu kaasamine on seega ette nähtud üksnes sellises menetlusetapis, kus pädeva asutuse erialase hinnangu kohaselt ei esine välistavaid asjaolusid ning küsimus on positiivse eelhindangu andmise võimalikkuses.

Paragrahvi 21 lõikes 4 sätestatakse Vabariigi Valitsuse roll pädeva asutuse eelhinnangu otsuse eelnõu alusel seisukoha kujundamisel. Vabariigi Valitsus ei tegutse üksnes pädeva asutuse eelnõu edastajana, vaid kujundab pädeva asutuse esitatud eelhinnangu otsuse eelnõu ja selle põhjenduste alusel oma seisukoha. Vabariigi Valitsuse seisukoht vormistatakse Riigikogule esitatava Riigikogu otsuse eelnõuna. Selline sõnastus tagab menetluse selguse: pädev asutus koostab eelhinnangu otsuse eelnõu, Vabariigi Valitsus kujundab selle alusel poliitilis-valitsusliku seisukoha ning Riigikogu otsustab Vabariigi Valitsuse seisukoha heakskiitmise või heaks kiitmata jätmise. Lõikes sätestatakse ka 60-päevane tähtaeg, mille jooksul Vabariigi Valitsus peab esitama Riigikogule vastava otsuse eelnõu. Tähtaja kehtestamise eesmärk on vältida menetluse põhjendamatut venimist ning tagada õigusselgus nii pädevale asutusele, arendajale kui ka teistele menetlusosalistele.

Paragrahvi 21 lõikes 5 sätestatakse Riigikogu pädevus võtta vastu otsus Vabariigi Valitsuse seisukoha heakskiitmise või heaks kiitmata jätmise kohta. Riigikogu otsus ei asenda pädeva asutuse tehtavat erialast, tehnilist, ohutuslikku ega keskkonnavalast hindamist. Need kriteeriumid hinnatakse läbi pädeva asutuse menetluses. Riigikogu roll on anda Vabariigi Valitsuse seisukohale poliitilise tasandi hinnang. Riigikogu ei hinda uuesti pädeva asutuse poolt juba tuvastatud asjaolusid, vaid otsustab, kas Vabariigi Valitsuse kujundatud seisukoht on laiemast riiklikust ja poliitilisest vaatest aktsepteeritav. Eelkõige võiks Riigikogu lähtuda energia-, julgeoleku- või keskkonnapoliitika kaalutlustest. Energiapoliitilised kaalutlused võivad puudutada näiteks riigi pikaajalist energiavarustuskindlust, energiasüsteemi arengusuundi ja tuumaenergia kasutamisega seotud strateegilisi valikuid. Julgeolekupoliitilised kaalutlused võivad puudutada riigi julgeoleku, toimepidevuse, kriisikindluse ja strateegilise taristu kaitsega seotud aspekte. Keskkonnapoliitilised kaalutlused võivad puudutada eelkõige lõpppladustuspaiga rajamise ja pikaajalise kasutamisega seotud laiemaid keskkonnapoliitilisi valikuid, arvestades, et konkreetne keskkonnavalane ja ohutusvalane hindamine toimub pädeva asutuse menetluses.

Paragrahvi 22 lõike 1 punktiga 9 sätestatakse pädeva asutuse positiivse eelhinnangu ühe tingimusena, et Riigikogu on Vabariigi Valitsuse seisukoha eelhinnangu otsuse eelnõu kohta heaks kiitnud. Juhul, kui Riigikogu oma otsusega otsustab Vabariigi Valitsuse seisukoha eelhinnangu otsuse eelnõu kohta jätta heaks kiitmata, siis pädev asutus positiivset eelhinnangut anda ei saa.

Paragrahvi 23 lõike 1 punktiga 4 sätestatakse, et pädeva asutuse poolt positiivse eelhinnangu andmisest keeldumise aluseks on muuhulgas see, kui Riigikogu jätab heaks kiitmata Vabariigi Valitsuse seisukoha eelhinnangu otsuse eelnõu kohta.

Majanduskomisjon

Mario Kadastik sõnas, et tegemist on komisjoni varasema istungi tulemusel koostatud kompromissettepanekuga. M. Kadastik tegi ettepaneku sõnastada ME 7.2. osa järgmiselt: „(4) Vabariigi Valitsus esitab käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud otsuse eelnõu kohta seisukoha Riigikogule otsuse eelnõuna 60 päeva jooksul eelhinnangu otsuse eelnõu saamisest arvates.“. Muudatusega jääks ettepaneku põhimõte samaks, aga see muudaks ettepaneku lugemise lihtsamaks, kuna kaks korda järjest ei kasutata sõna Riigikogu. Ettepaneku sisu seisneb selles, et kui pädev asutus leiab menetluse tulemusel, et võimalik ei ole teha positiivset eelhinnangu otsust, siis edasine protsess ei jätku, aga kui tehakse positiivne eelhinnangu otsus, siis esitab pädev asutus eelhinnangu otsuse eelnõu Vabariigi Valitsusele, kes esitab otsuse eelnõu kohta seisukoha Riigikogule otsuse eelnõuna, mille käigus langetab Riigikogu lõpliku otsuse.

Jaak Aab lausus, et 2024. aastal vastu võetud Riigikogu otsuse tuumaenergia Eestis kasutuselevõtu kohta käigus jäi Riigikogu liikmetele mulje, et seadusandja langetab veel ka tuumajaama rajamise lõppotsuse. Aruteludes kipuvad segamini minema tuumajaama rajamine ja tuumaenergia kasutuselevõtt, ehk siin annaks neid selgelt eristada, et tuumajaama rajamise

kohta toimub eraldi otsustus. Kõnealune eelnõu puudutab seega tuumaenergia kasutuselevõttu. Eelhinnang sisaldab rohkem teavet kui praegu ja selle põhjal saaks paremini teha lõppotsuse tuumajaama rajamise kohta. Tuumajaam on väga suurte mõjudega. J. Aab lisas, et ME väljendab korrektses juriidilises vormis seda, mida Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon soovis enda ME-ga (nr 6) öelda.

Tõnis Mölder küsis, kas see võimalik Riigikogu otsuse eelnõu vajaks vastu võtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust. See arutelukoht tekib tõenäoliselt otsuse eelnõu menetlemisel ja oleks ehk mõistlik, kui seadusandja oma seisukoha selles osas juba eelnevalt kujundab. Seda küsimust võiks arutada Riigikogu Kantslei õigus- ja analüüsiosakonnaga (ÕAO), peale mida saaks komisjon arutada, kas vastav aspekt tuleks kuidagi määratleda.

Jaak Aab palus Riigikogu otsuse eelnõu osas tekkinud küsimuse kohta küsida ÕAO arvamust.

Tõnis Mölder küsis, kas komisjon sooviks koosseisu häälteenamuse nõude Riigikogu otsuse vastuvõtmisel eelnõusse lisada.

Mario Kadastik sõnas, et 856 SE seadusena vastuvõtmisega otsustab Riigikogu Eestisse tuumajaama rajamise lubamise. Seejuures on iga konkreetse tuumajaama rajamise kohta Riigikogul kaalutusõigus otsustada, kas vastav projekt heaks kiita või mitte. See ei tähenda, et senist tuumaenergia kasutuselevõttu puudutavat arutelu hakatakse uuesti läbi viima, kuna see otsus tehakse juba 856 SE seadusena vastuvõtmisel. Küsimus on selles, kas nt mõnda piirkonda rajatava soojusjaama lahenduse üle peab otsustama Riigikogu enamus.

Rene Kokk märkis, et tema hinnangul peaks koosseisu häälteenamuse aspekti määratlema. See tagaks selguse ja edaspidi ei oleks vaidlusi selle üle. Tuumajaama puudutav on niivõrd oluline küsimus. Kui tegemist on koalitsiooni otsusega, siis ei ole tema hinnangul koosseisu häälteenamuse saavutamine probleemiks.

Jaak Aab lausus, et võib-olla jõuab Eesti mingil hetkel olukorda, kus rajatakse tuumaenergial põhinevaid kaugküttekäitisi, misjuhul võidakse leida, et Riigikogu tasandil ei ole vaja iga väikese käitise ehitamise kohta eraldi otsust langetada. Praegu on aga tegemist esmakordse olukorraga ja tuumajaamal on Eestile suured mõjud. Tema pooldab koosseisu häälteenamuse määratlemist.

Õnne Pillak sõnas, et põhiseadus määratleb selged reeglid, mis juhul on vaja eelnõu seadusena vastuvõtmiseks koosseisu häälteenamust. Tuumajaama rajamisel on olulised mõjud, aga seisukohta, kas arutatava Riigikogu otsuse eelnõu vastuvõtmiseks on vaja koosseisu häälteenamust, ei saa kujundada tunnetuse pealt, vaid seisukoha võtmiseks on vaja ÕAO arvamust.

Riina Sikkut märkis, et ta ei ole rahvahääletuste entusiast, aga mitmetes teistes riikides on tuumaenergia kasutuselevõtu kohta läbi viidud rahvahääletus, arvestades investearvestust suurust, riigi vastutust ja riske. Seega vajab seisukoht, et tuumajaama rajamise võiks otsustada nt napp poolthälte enamus, tugevat põhjendust. Tegemist on põlvkondadeülese mõjuga otsusega, mille riskid ja kulud on märkimisväärsed. Seetõttu peaks selline otsus olema laia toetusega ja läbi kaalutud.

Marek Reinaas sõnas, et selles küsimuses küsitakse ÕAO hinnangut.

Juhtivkomisjon: (ettepanekut käesoleval istungil ei hääletatud).

Eelnõu algataja esindaja seisukoht: Eelnõu algataja oli varasemalt seisukohal, et kehtiv õiguskord annab Riigikogule piisavad võimalused tuumaenergia kasutuselevõtu protsessi üle parlamentaarse kontrolli teostamiseks ning täidesaatva võimu tegevuse suunamiseks ja hindamiseks. Riigikogul on võimalik kasutada nii komisjonide järelevalvepädevust, olulise tähtsusega riigielu küsimuse arutelu kui ka muid parlamentaarse kontrolli vahendeid.

Arutelude tulemusel peab eelnõu algataja siiski põhjendatuks täiendava poliitilise otsustuskoha lisamist eelhinnangu menetlusse. Muudatusega nähakse ette, et juhul kui pädev asutus on menetluse tulemusel jõudnud järeldusele, et võimalik on teha positiivne eelhinnangu otsus, esitatakse otsuse eelnõu Vabariigi Valitsusele, kes kujundab selle alusel seisukoha ning esitab selle Riigikogule otsustamiseks.

Selline lahendus tugevdab Riigikogu rolli tuumaenergia kasutuselevõtu ettevalmistamise olulises etapis ning annab rahvaesindusele selge võimaluse kujundada poliitiline seisukoht enne, kui arendajal tekib võimalus liikuda edasi tuumakäitise ehitusloa taotlemise suunas.

Samas säilib eelnõu algataja põhimõtteline seisukoht, et Riigikogu otsus ei asenda ega tohi ümber hinnata pädeva asutuse erialast, tehnilist, ohutuslikku ega keskkonnaalast hindamist. Tuumaohutuse, kiirgusohutuse, tuumajulgeoleku, tehnilise sobivuse ja muude erialaste nõuete täitmist hindab pädev asutus oma menetluses seaduses sätestatud alustel. Riigikogu roll on anda Vabariigi Valitsuse kujundatud seisukohale poliitilise tasandi heakskiit või jätta see heaks kiitmata.

Muudatus võimaldab seega suurendada menetluse poliitilist legitiimsust ja läbipaistvust, säilitades samal ajal pädeva asutuse sõltumatuse, ohutushinnangute erialase iseloomu ning põhiseadusliku pädevuste jaotuse.

8. Jätta välja eelnõu § 22 lõike 3 punktist 3 sõnad „ja hinnang“.

Selgitus: Muudatusega jäetakse sätte sõnastusest välja sõnad „ja hinnang“, kuna see ei anna taustakontrolli tulemusele enam midagi täiendavalt juurde, sest taustakontrolli tulemus ongi juba sobivuse hinnang.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

9. Teha eelnõus järgmised muudatused:

9.1. Muuta eelnõu § 23 lõige 2 ja sõnastada see järgmiselt:

„(2) Julgeoleku ohustamiseks loetakse eelkõige järgmisi asjaolusid:

1) tulevast käitajat või tema aktsionäri, nõukogu või juhatuse liiget, taotlejaga seotud juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omavat muud isikut või tegelikku kasusaajat rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse tähenduses on karistatud Eestis riigivastase kuriteo eest või inimsusvastase või rahvusvahelise julgeoleku vastase kuriteo eest, olenemata sellest, kas need karistusandmed on karistusregistrist kustutatud;

2) tulevase käitaja või tema aktsionäri, nõukogu või juhatuse liikme, taotlejaga seotud juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omava muu isiku või tegeliku kasusaaja kohta on alust arvata, et ta on toime pannud inimsusvastase kuriteo või sõjakuriteo;

3) tulevase käitaja või tema aktsionäri, nõukogu või juhatuse liikme, taotlejaga seotud juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omava muu isiku või tegeliku kasusaaja kohta on andmeid või on alust arvata, et ta kuulub kuritegelikku ühendusse või terroriühendusse või et ta on toime pannud või võib toime panna terrorikuriteo või et ta on seotud terrorikuriteo rahastamise või toetamisega või rahapesuga;

- 4) tulevase käitaja või tema aktsionäri, nõukogu või juhatuse liikme, taotlejaga seotud juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omava muu isiku või tegeliku kasusaaja puhul on põhjust kahtlustada, et ta võib ohustada Eesti Vabariigi julgeolekut;
- 5) tulevane käitaja või tema aktsionär, nõukogu või juhatuse liige, taotlejaga seotud juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omav muu isik või tegelik kasusaaja ei ole Euroopa Liidu, Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (NATO) või Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) liikmesriigi kodanik;
- 6) tulevast käitajat või tema aktsionäri, nõukogu või juhatuse liiget, taotlejaga seotud juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omavat muud isikut või tegelikku kasusaajat ei ole võimalik tuvastada.“.

9.1. Muuta eelnõu § 33 lõike 1 punkt 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„3) taotleja, tema aktsionäri, nõukogu või juhatuse liikme, tegeliku kasusaaja või taotlejaga seotud muu juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omava isiku tegevus, taust või seosed kujutavad pädeva julgeolekuasutuse hinnangul ohtu Eesti Vabariigi julgeolekule, põhiseaduslikule korrale või rahvusvahelisele julgeolekule;“.

9.2. Muuta eelnõu § 33 lõike 2 punkt 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„1) taotleja, tema aktsionäri, nõukogu või juhatuse liikme, tegeliku kasusaaja või taotlejaga seotud muu juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omava isiku varasem tegevus, karistusandmed või muud usaldusväärsed andmed seoses majandus-, korruptsiooni-, rahapesu-, relva-, lõhkematerjali- või maksualaste või terrorismiga seotud süütegudega seavad kahtluse alla taotleja usaldusväärsuse või võime tagada tuumaohutus ja tuumajulgeolek;“.

***Selgitus:** Muudatusega täpsustatakse, et ei mõelda mistahes muu juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omavat isikut, vaid konkreetselt taotlejaga seotud muu juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omavat isikut.*

Samuti tehakse sättes keelelisi parandusi ning lisatakse puuduolevad komad sõna „aktsionäri“ järele.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

10. Teha eelnõus järgmised muudatused:

10.1. Jätta välja eelnõu § 25 lõige 6.

Väljajätav tekst:

„(6) Tuumakäitise ehitusloa taotleja võib taotleda pädevalt asutuselt riigilõivu tasumise ajatamist. Kui riigilõivu ei tasuta ühe maksena enne taotluse menetlemist, on taotleja kohustatud pädeva asutuse nõudmisel esitama riigilõivu tasumise tagatise.“.

10.2. Jätta välja eelnõu § 30 lõige 5, muutes vastavalt järgmise lõike numeratsiooni.

Väljajätav tekst:

„(5) Tuumahutusloa taotleja võib taotleda pädevalt asutuselt riigilõivu tasumise ajatamist. Kui riigilõivu ei tasuta ühe maksena enne taotluse menetlemist, on taotleja kohustatud pädeva asutuse nõudmisel esitama riigilõivu tasumise tagatise.“.

10.3. Jätta välja eelnõu § 32 lõige 5, muutes vastavalt järgmiste lõigete numeratsiooni.

Väljajätav tekst:

„(5) Kui taotleja ei tasu riigilõivu 12 kuu möödumisel, tagastab pädev asutus taotluse läbivaatamata.“.

10.4. Jätta välja eelnõu § 33 lõike 1 punktist 8 sõnad „või esitanud tasumise tagatist“.

Selgitus: Muudatusettepanekuga jäetakse eelnõust välja riigilõivu tasumise ajatamist ja ajatatud osa tagamiseks tagatise nõudmist võimaldavad sätted. Muudatus on vajalik, kuna riigilõivu tasumise kord on üldiselt reguleeritud riigilõivuseaduses ning kehtivas õiguses puudub üldregulatsioon riigilõivu tasumise tagatise kohta. Sellise erisuse kehtestamine üksnes käesolevas eriseaduses ei oleks piisav ega süsteemselt põhjendatud, kuna see jätkaks reguleerimata tagatise vormi, aktsepteeritavad tagatise andjad, tagatise realiseerimise alused ja ajatamise menetluskorra. Muudatusega välditakse ebaselge ja riigilõivuseaduse üldpõhimõtetest hälbiva erimehhanismi loomist.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

11. Muuta eelnõu § 30 lõige 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„(3) Tuumaohutusaluba ning selles sätestatud õigused ja kohustused ei ole üleantavad ega lähe üle õigusjärgluse korras.“.

Selgitus: Muudatusettepanekuga täpsustatakse, et tuumaohutusaluba ning selles sätestatud õigused ja kohustused ei ole üleantavad ega lähe üle ka õigusjärgluse korras. Senise sõnastuse kohaselt võis jääda ebamääraseks, mis saab tuumaohutusloast ning selles sätestatud õigustest ja kohustustest õigusjärgluse olukorras.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Urve Tiidus palus täpsustada, kas muudatus tähendab, et ettevõtte, kes alustab tuumajaama ehitamist, peab ehituse lõpuni vastu pidama.

Elina Lehestik vastas, et kui ettevõtte peab oma tegevuse lõpetama, siis tunnistatakse talle antud luba kehtetuks ja antakse vajadusel uus luba. Nt kui riik võtab tegevuse üle, siis luba ei ole vaja, aga kui üle võtab mõni teine juriidiline isik, siis on vaja anda uus luba.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

12. Täiendada eelnõu § 31 lõiget 2 punktiga 3 järgmises sõnastuses:

„3) käesoleva seaduse 11. peatüki 3. jao tähenduses olulist osalust omavate isikute üldandmed ning nende taustakontrolli tulemus.“.

Selgitus: Täiendus on vajalik, et seostada tuumaohutusloa menetluses isikuandmete töötlemine taustakontrolliga analoogiliselt eelhinnangu menetlusele (eelnõu § 22 lg 2 p 3).

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

13. Muuta eelnõu paragrahvi 53 sõnastada see järgmiselt:

„ § 53. Lõplik dekomissioneerimiskava

- (1) Lõplik dekomissioneerimiskava peab sisaldama valitud dekomissioneerimisstrateegiat, tegevuste ajakava ja järjestust, jäätmekäitlus- ja rahastamisstrateegiat, kavandatava lõppladustuspaiga asukohta või selle valiku staatust ja ajakava ning tuumakäitise asukoha kavandatud lõppseisundi saavutamise ja tõendamise viisi.
- (2) Radioaktiivsete jäätmete lõppladustuse lahendus, sealhulgas lõppladustuspaiga asukoht või selle määramise realistlik ja põhjendatud ajakava, peab olema piisava kindlusega määratletud hiljemalt enne tuumakäitise ehitusloa väljastamist.
- (3) Lõplikus dekomissioneerimiskavas peab arvestama algses dekomissioneerimiskavas tehtud muudatustega, tuumakäitise kasutamise ajal tehtud ehituslike ja tehnoloogiliste muudatustega ning lõppladustuslahenduse arendamise käigus tehtud otsustega, sealhulgas planeeringud, keskkonnamõju hindamised ja muud asjakohased menetlused.
- (4) Pädeval asutusel on õigus nõuda lõpliku dekomissioneerimiskava muutmist või täiendamist, kui see on vajalik tuumaohutuse tagamiseks, õigusaktides sätestatud nõuete täitmiseks, lõppladustuslahenduse piisava selguse tagamiseks või kui kava tuleb ajakohastada tuumakäitise seisundi, kavandatud tegevuste, rahastamise, keskkonnaseisundi või lõppladustuse arengute tõttu.
- (5) Lõpliku dekomissioneerimiskava andmekoosseisu kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.“

Selgitus: Peame oluliseks, et lõppladustuse lahenduse osas oleks selgus hiljemalt enne tuumakäitise ehitusloa väljastamist. Kehtiv sõnastus jätab aga mulje, et lõppladustusega seotud küsimusi käsitletakse alles dekomissioneerimise etapis, mis on ajaliselt liiga hiline ega pruugi tagada piisavat õiguskindlust ega keskkonnaohutust. Seetõttu teeme ettepaneku täpsustada regulatsiooni selliselt, et lõppladustuse kavandamine, sealhulgas asukoha valik ja sellega seotud menetlused, oleksid selgelt ette nähtud varasemas faasis ning seotud ehitusloa andmise eeltingimustega.

Riikliku tuumaenergia töörühma on soovitanud sarnaselt: "Alltöörühma hinnangul on vajalik järgmistes etappides koos tuumajaama asukohaga otsida ka kasutatud tuumkütuse lõppladustuspaiga asukohta." Viide (lk 5):

<https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2023-04/Tuumaelektriijaama%20ja%20kasutatud%20tuumk%C3%BCtuse%20l%C3%B5ppladustuspaiga%20potentsiaalsete%20asukohtade%20ruumianal%C3%BC%C3%BCs.pdf>

Eesti Keskerakonna fraktsioon

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 4: Jaak Aab, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Riina Sikkut; vastu 5: Mario Kadastik, Örne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; erapooletuid 0; ei hääletanud 1: Rene Kokk).

Eelnõu algataja esindaja seisukoht: Toetab osaliselt (vt MEd nr 14).

Ettepaneku eesmärk tagada lõppladustuse käsitlemine dekomissioneerimiskavas on põhjendatud. Samas ei ole võimalik ega põhjendatud sätestada, et käitaja lõplik dekomissioneerimiskava peab sisaldama lõppladustuspaiga asukohta või et lõppladustuspaiga asukoht peab olema määratud enne tuumakäitise ehitusloa väljastamist.

Lõppladustuspaiga asukohavalik ja rajamise korraldamine on riiklik strateegiline ülesanne, mis eeldab eraldiseisvaid planeeringu-, keskkonnamõju hindamise ja geoloogiliste uuringute menetlusi.

Käitaja saab dekomissioneerimiskavas arvestada riigi poolt määratud lõppladustusstrateegia, vastuvõtukriteeriumide, ajakava ja kuluproгноosidega, kuid ei saa ise määrata lõppladustuspaiga asukohta.

TEOS-e loogika järgi peab jäätmekäitluse ja lõppladustamise raamistik olema olemas kogu tuumakäitise elukaare vältel ning ehitusloa etapiks peab olema piisav selgus vähemalt vastutuse, strateegia, kulude ja rahastamise osas. Seletuskiri juba toetab seda lähenemist, öeldes, et tuumajaama käitajal peab ehitusloa taotlemise etapiks olema selgus riigi plaanide, vastutusjaotuse, valitud strateegia kulude ja tehniliste piirangute kohta.

14. Teha eelnõus järgmised muudatused:

14.1. Muuta eelnõu § 53 lõige 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„(1) Lõplik dekomissioneerimiskava peab sisaldama valitud dekomissioneerimisstrateegiat, tegevuste ajakava ja järjestust, jäätmekäitlus- ja rahastamisstrateegiat ning tuumakäitise asukoha kavandatud lõppseisundi saavutamise ja tõendamise viisi. Samuti peab lõplik dekomissioneerimiskavas arvestama riiklikus tuumajäätmete käitlemise tegevuskavas ettenähtud lõppladustuslahendusega.“.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse lõpliku dekomissioneerimiskava sisu selliselt, et kava peab arvestama riiklikus tuumajäätmete käitlemise tegevuskavas ettenähtud lõppladustuslahendusega. Täpsustus on vajalik, et tagada dekomissioneerimise ning tuumajäätmete ja kasutatud tuumkütuse lõppladustamise käsitlemine ühtse ja omavahel seotud protsessina. Lõplik dekomissioneerimiskava peab lähtuma riigi määratud lõppladustuslahendusest, sealhulgas asjakohastest vastuvõtukriteeriumidest, tehnilistest piirangutest, ajakavast ja kuluproгноosidest. Muudatus on kooskõlas eelnõu üldise loogikaga, mille kohaselt peab tuumajäätmete käitlemise ja lõppladustamise raamistik olema olemas kogu tuumakäitise elukaare vältel ning käitajal peab olema piisav selgus riigi lõppladustusstrateegia, vastutusjaotuse, kulude ja rahastamise kohta. Täpsustus parandab õigusselgust ning tagab, et dekomissioneerimiskava ei käsitle jäätmete käitlemist eraldiseisvalt, vaid seotuna riiklikult kavandatud lõppladustuslahendusega.

14.2. Muuta eelnõu § 53 lõige 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„(3) — Lõpliku dekomissioneerimiskavas _____ peab _____ arvestama _____ algses dekomissioneerimiskavas tehtud muudatustega, tuumakäitise kasutamise ajal tehtud ehituslike ja tehnoloogiliste muudatustega ning lõppladustuslahenduse arendamise käigus tehtud asjakohaste otsuste, kehtestatud planeeringute ja keskkonnamõju hindamise tulemustega.”.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse lõpliku dekomissioneerimiskava sisu, sätestades, et kavas tuleb muu hulgas arvestada lõppladustuslahenduse arendamise käigus tehtud asjakohaste otsuste, kehtestatud planeeringute ja keskkonnamõju hindamise tulemustega. Täpsustus on vajalik, et tagada dekomissioneerimise kavandamise kooskõla riiklikult kujundatava lõppladustuslahendusega. Dekomissioneerimise käigus tekkivate tuumajäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemine ei saa olla eraldiseisev käitaja-sisene lahendus, vaid peab tuginema riigi poolt lõppladustuse arendamisel tehtud otsustele ning kehtestatud ruumilise planeerimise ja keskkonnamõju hindamise tulemustele. See tagab, et lõplik dekomissioneerimiskava on realistlik, elluviidav ning kooskõlas riikliku tuumajäätmete käitlemise raamistikuga. Muudatus suurendab õigusselgust ning seob dekomissioneerimiskava otsesemalt lõppladustuslahenduse arendamise tegeliku õigusliku ja tehnilise seisuga. Samuti aitab see vältida olukorda, kus lõplik dekomissioneerimiskava põhineb eeldustel, mis ei vasta hiljem tehtud lõppladustuse asukoha-, planeeringu- või keskkonnaotsustele. Nii toetab muudatus tuumajäätmete vastutustundlikku, ohutut ja pikaajaliselt läbimõeldud käitlemist kogu tuumakäitise elukaare vältel.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Marily Jaska sõnas, et Eesti Keskerakonna fraktsiooni ME kohaselt lõplikus dekomissioneerimiskavas peaks määrama jäätmete lõppladestuspaiga asukoha. Samas koostab lõpliku dekomissioneerimiskava arendaja, aga lõppladestuspaiga asukoha valiku teeb riik.

Seega arendajale ei saa panna kohustust ega õigust otsustada lõppladestuspaiga asukoha üle. Seetõttu on KLIM-i ettepanek jätta sellekohane ettepanek arvestamata.

Lauri Laats lausus, et kui tuumajaam ehitatakse, peaks olema teadmine, kuhu tekkinud jäätmeid hakatakse hiljem ladustama. Kui see on riigi kohustus, siis peab riik koha paika panema. Seega riik peaks samal ajal, kui hakatakse taotlema tuumajaama ehitusluba, tegelema paralleelselt lõppladestuskoha väljaselgitamisega.

Marek Reinaas märkis, et eelnõu kaasamiskoosolekutel käsitleti seda teemat. Toodi välja, et koht, kuhu jäätmed ladustatakse, selgub mitmekümne aasta pärast, seega seda ei peaks kohe paika panema.

Mario Kadastik sõnas, et selline lähenemine oleks maailmas ka unikaalne, kuna mitte kusagil ei panda lõppladestuskohta varakult paika. Seda põhjusel, et ajahorisondi miinimumaeg on 50 aastat, mistõttu ei soovita ennast mingisuguse lahendusega lukku panna. Pigem puudutab see dekomissioneerimisstrateegiat.

Marily Jaska lausus, et eelnõuga sätestatakse, et 2032. aastaks peab olema valmis riiklik tuumajäätmete käitlemise tegevuskava. Seega on KLIM arutatavas ME-s võtnud arvesse Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud osasid ettepanekuid ja tuuakse selgelt välja, et lõplikus dekomissioneerimiskavas peab arvestama riikliku tuumajäätmete käitlemise tegevuskavas ette nähtud lõppladestuslahendusega. Seega lõplikku asukohta selleks ajaks ei valita, aga selgus peab olema dekomissioneerimisstrateegia valikuga.

Rene Kokk märkis, et ta on printsiibis nõus L. Laatsi ettepanekuga, aga tema hinnangul on keeruline 50 aasta perspektiivi juures määrata lõppladestuskohta. Tehnoloogia võib aja jooksul palju muutuda, mistõttu ei saa lõppladestuskoha paika panemist seada eelduseks tuumajaama ehitamise lubamiseks.

Mario Kadastik sõnas, et temale teadaolevalt on sel teemal Fermi Energia AS-il sõlmitud eelkokkulepe ühe kohaliku omavalitsusega. Arvestades pikka perioodi, ei ole mõistlik lõpplahendust hetkel lukku lüüa.

Jaak Aab küsis, mis ajahetkeks peab valmima lõplik dekomissioneerimiskava.

Marily Jaska vastas, et dekomissioneerimiskava peab esitama ehitusloa taotluse juures. See tähendab, et arendajal peab olema arusaam kasutatavast tehnoloogiast, tekkivatest jäätmetest ja nende käitlemisest. Jäätmete lõppladestuspaik ei pea olema selles etapis lõplikult määratud. M. Jaska lisas 2032. aastaks valmiva tegevuskava osas, et ei ole otstarbekas piirata võimalust, et jäätmeid ladustatakse hoopis väljaspool Eestit. Euroopa Liidu tasandil toimuvad arutelud jäätmete ladustamise vallas ja tuuakse välja, et väikemoodulreaktorite jäätmekogused on väikesed.

Lauri Laats sõnas, et ühest küljest on mõistetav, et tehnoloogia areneb, ajahorisont on pikk ja planeeritakse vastav kava. Samas tuleb arvestada, et nende otsuste tegelike tagajärgedega, mis avalduvad 50–60 aasta perspektiivis, peab tegelema järgmine põlvkond. Seetõttu on keskne küsimus, kas ja millises ulatuses soovitakse seda neile jätta. Lisaks põhinevad mitmed argumendid eeldustel, nagu nt tehnoloogia edasine areng või riikidevaheline koostöö ühise ladustuskoha leidmisel. Tuumajaam on strateegiliselt oluline objekt, millel on nii eelised kui

ka riskid. Riskide realiseerumisel võivad tagajärjed olla suured, mistõttu peab keskenduma ka võimalike probleemide maandamisele. Seetõttu peaks tema hinnangul liikuma edasi vähemalt alternatiivse lahendustettepanekuga.

Urve Tiidus märkis, et Soomes on viis tuumajaama ja Soomes plaanitakse rajada ligi 430 m sügavune rajatis tuumajäätmete ladustamiseks.

Mario Kadastik sõnas, et Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud ettepanekud on kõik, v.a lõppladustuskohta puudutav, arutatava ME-ga nr 14 arvesse võetud. Üldine praktika on, et lõplik lõppladestuskoht määratakse ajaks, mil seda reaalselt vaja on. Tuumajäätmeid tohib jaama territooriumil hoida minimaalse perioodi. Seetõttu tekib küsimus, kas Eesti Keskerakonna fraktsioon toetab arutatavat ME-d, kus on kõik esitatud ettepanekud arvesse võetud peale lõppladestuskohta puudutava, mida ei ole võimalik hetkel arvestada.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 8: Jaak Aab, Mario Kadastik, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 0; erapooletuid 0; ei hääletanud 2: Lauri Laats, Tõnis Mölder).

15. Muuta eelnõu paragrahvi 66 lõiget 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„ § 66. Riiklik tuumajäätmete käitlemise tegevuskava

Radioaktiivsete jäätmete ja tuumajäätmete ohutu käitlemise ja lõppladustamise pikaajalised sihid, põhimõtted, mahud ning tegevuste ajakava ja maksumuse prognoos määratakse kindlaks kiirgusohutuse riikliku arengukava lisana kehtestatud radioaktiivsete jäätmete käitlemise tegevuskavas või valdkonna arengukavas (edaspidi riiklik jäätmekäitluskava), mis peab muu hulgas sisaldama lõppladustuslahenduse tehnoloogiavaliku, asukoha valiku, rajamise ja kasutuselevõtu etappe, ajakava, kaasamistegevusi ning vastutavaid asutusi.

Selgitus: Lõppladustuse teema on hetkel liiga ebamääraselt reguleeritud ning lahus tuumajaama rajamise protsessist. On oluline seaduse tasemel ära määratleda, millisel hetkel ja kelle kohustuseks jääb lõppladustuse asukoha valik. Riiklik jäätmekäitluskava võetakse vastu hiljemalt aastaks 2032 ning selles määratakse tuumajäätmete lõppladustamise sihid ja mahud, mis annab omakorda võimaluse määrata ära ka lõppladustuse realistlikud tehnoloogiad ja asukoht.

Eesti Keskerakonna fraktsioon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

Eelnõu algataja esindaja seisukoht: Toetab.

16. Teha eelnõus järgmised muudatused:

16.1. Muuta eelnõu § 88 lõige 4 ja sõnastada see järgmiselt:

„(4) Taustakontrolli tegemisel võib Kaitsepolitseiamet kohaldada julgeolekuasutuste seaduses isikuandmete töötlemise kohta sätestatud ____.“.

Selgitus: Sätte eesmärk on luua õiguslik alus selleks, et eelnõukohases seaduses sätestatud taustakontrolli tegemisel oleks vajaduse korral võimalik kohaldada julgeolekuasutuste seaduses isikuandmete töötlemise kohta sätestatud. Tegemist on erandliku lahendusega, mis on põhjendatud tuumavaldkonna eripäraga.

Eelnõu § 88 lõikest 4 jäetakse välja tekstiosa „, arvestades käesolevas jaos sätestatud

erisusi“.

Viide julgeolekuasutuste seaduse kohaldamisele sõnastatakse üldisena. Selline lahendus on vajalik, sest taustakontrolli käigus hinnatavad riskid ei pruugi olla seotud ainult kitsalt tuumajulgeolekuga. Tuumakäitise seotud isiku või juriidilise isiku sobivuse hindamisel võib olla vaja hinnata ka laiemat riigi julgeoleku, põhiseadusliku korra, välismõju, luureohu, sabotaažiriski, terrorismi, rahapesu, organiseeritud kuritegevuse või muu julgeolekuohu aspekti. Neid asjaolusid ei ole võimalik TEOSes ammendavalt ette näha ega erisätetena kirjeldada, kuna julgeolekuriskid sõltuvad konkreetsest isikust, tema ülesannetest, juurdepääsu ulatusest, tuumakäitise elukaare etapist ning julgeolekukeskkonnast ning sellisena väljuvad TEOS reguleerimisalast.

Samas ei tähenda üldine viide seda, et julgeolekuasutuste seadust kohaldataks automaatselt või alati täies ulatuses. Seetõttu on norm sõnastatud kujul „võib kohaldada“. Selline sõnastus väljendab, et Kaitsepolitseiametil on kaalutlusõigus hinnata, kas konkreetsetes taustakontrollis on julgeolekuasutuste seaduse kohaldamine vajalik ja proportsionaalne. JASi kohaldamine peab igal juhul olema seotud taustakontrolli eesmärgiga.

Selline sõnastus on oluline ka põhiõiguste kaitse seisukohalt. Julgeolekuasutuste seadus võimaldab oma olemuselt intensiivseid isiku õiguste ja vabaduste riiveid. Seetõttu ei oleks põhjendatud sätestada, et taustakontrollile „kohaldatakse“ JASi automaatselt. Sõnastus „võib kohaldada“ välistab automaatse ja üldise kohaldamise ning seob JASi meetmete kasutamise kohaldamise vajaduse proportsionaalsuse hindamisega.

TEOS-es ei ole otstarbekas sätestada JASi kohaldamise erisusi, kuna see võiks põhjendamatult kitsendada Kaitsepolitseiameti võimalusi reageerida julgeolekuriskidele, mis ei ole ette nähtavad või mis ei mahu kitsalt tuumajulgeoleku mõiste alla.

Seega loob säte paindliku, kuid piiratud aluse JASi kohaldamiseks. Paindlikkus on vajalik, sest tuumavaldkonna riskid võivad olla mitmekihilised ja ajas muutuvad. Piiratus tuleneb aga sellest, et JASi kohaldamine ei ole automaatne, vaid sõltub konkreetsest vajadusest ning peab olema kooskõlas taustakontrolli eesmärgi, isiku ülesannete, juurdepääsu ulatuse ja hinnatava riski raskusega. Selline lahendus võimaldab ühelt poolt tagada tuumaohutuse ja riigi julgeoleku ning teiselt poolt vältida ebavajalikku või põhjendamatut põhiõiguste riivet.

16.2. Jätta välja eelnõu § 88 lõige 5, muutes vastavalt järgmiste lõigete numeratsiooni.

Väljajätav tekst:

„(5) Kaitsepolitseiamet määrab pädeva asutuse, tulevase käitaja või tuumaohutusloa omaja esitatud andmete alusel, lähtudes isiku ülesannetest ja vastutusest tuumakäitises või käitise tööga seotud tegevustes, kas ja mis ulatuses tehakse taustakontroll.“.

Selgitus: Lõige 5 ei anna võrreldes muude samas paragrahvis olevate õigusnormidega Kaitsepolitseiametile volitusi juurde ja pole seetõttu vajalik.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

17. Teha eelnõus järgmised muudatused:

17.1. Muuta eelnõu § 93 lõige 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„(1) Kaitsepolitseiamet edastab taustakontrolli tulemuse pädevale asutusele ja tulevasele käitajale või tuumaohutusloa omajale.“.

Selgitus: Muudatusega korrigeeritakse sätte sõnastust. Senise sätte sõnastuse kohaselt edastaks Kaitsepolitseiamet taustakontrolli tulemuse ühele kolmest nimetatust, kuid korrektsem on, et see edastatakse pädevale asutusele ja tulevasele käitajale või tuumaohutusloa omajale.

17.2. Muuta eelnõu § 93 lõike 3 punkt 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„3) teha tulevasele käitajale või tuumaohutusloa omajale ettekirjutuse piirata isiku juurdepääsu tuumakäitise territooriumile või tuumamaterjalile, tuumkütusetsükli tegevustele, turvasüsteemidele või nendega seotud teabele, või muuta tema tööülesandeid, kui see on vajalik tuumaohutuse või julgeoleku tagamiseks.“.

***Selgitus:** Muudatusega täpsustatakse pädeva asutuse õigust teha tulevasele käitajale või tuumaohutusloa omajale ettekirjutus isiku juurdepääsu piiramiseks või tema tööülesannete muutmiseks juhul, kui see on vajalik tuumaohutuse või tuumajulgeoleku tagamiseks.*

Lisatud sõnastusega määratletakse selgemalt, millistele objektidele, tegevustele, süsteemidele ja andmetele võib juurdepääsupiirang vajaduse korral kohalduda. Täpsustus hõlmab juurdepääsu tuumakäitise territooriumile või tuumamaterjalile, tuumkütusetsükli tegevustele, turvasüsteemidele või nendega seotud teabele. See on vajalik, sest tuumaohutuse ja -julgeoleku riskid ei pruugi tekkida üksnes otsesest ligipääsust tuumamaterjalile, vaid ka ligipääsust käitise territooriumile, tehnilistele ja turvasüsteemidele, tuumkütusetsükli tegevustega seotud tööprotsessidele või tundlikule teabele.

Täpsustus aitab vältida liiga kitsast tõlgendust, mille kohaselt saaks pädev asutus nõuda juurdepääsu piiramist üksnes tuumamaterjalile või kitsalt määratletud füüsilisele objektile. Praktikast võib risk seisneda ka selles, et isikul on ligipääs turvasüsteemide toimimisele, füüsilise kaitse lahendustele, tuumkütusetsükli tegevuste korraldusele või teabele, mille väärkasutamine võib kahjustada tuumakäitise ohutust või julgeolekut.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

18. Muuta eelnõu § 95 ja sõnastada see järgmiselt:

„§ 95. Taustakontrollis töödeldavad isikuandmed, sealhulgas eriliigilised isikuandmed ja andmed juriidilise isiku kohta

(1) Taustakontrolli tegemiseks töödeldakse isikuandmeid, sealhulgas eriliigilisi isikuandmeid ja andmeid juriidilise isiku kohta, üksnes ulatuses, mis on vältimatult vajalik isiku usaldusväärsuse ja sobivuse ning juriidilise isiku sobivuse hindamiseks tuumaohutuse ja -julgeoleku tagamise eesmärgil.

(2) Taustakontrolli tegemiseks võib töödelda järgmisi isikuandmeid, sealhulgas eriliigilisi isikuandmeid ja järgmist teavet, võttes arvesse käesolevas paragrahvis sätestatud erisusi:

1) isiku üldandmed ja kontaktandmete kasutusele võtmise aeg;

2) isiku varasemad nimed;

3) isikut tõendava dokumendi andmed;

4) isiku hariduse andmed alates algastmest;

5) andmed perekondlike sidemete kohta järgmiste isikutega: vanemad või tegelikult kasvatatud isik, õde, vend, laps või tegelikult kasvatatud isik, abikaasa, endine abikaasa, registreeritud elukaaslane, endine registreeritud elukaaslane, elukaaslane ning esimese astme alanejad ja ülenejad sugulased;

6) andmed isiku sõltuvushäirete kohta;

7) andmed avalikest allikatest ja sotsiaalmeediakontode andmed;

8) välismaalase elamis- ja tööloa või elamisõiguse andmed;

9) olulise osaluse omandamine või omamine käesoleva peatüki 3. jao tähenduses;

10) isiku seotus mittetulundusühingu ja muu mittetulundusliku iseloomuga organisatsiooni või ühendusega, mille tegevus on suunatud avaliku korra ja riigi julgeoleku vastu;

11) isiku pankrotimenetluse, võlgade ümberkujundamise, maksekäsu kiirmenetluse ja isiku vastu suunatud raha maksmise nõude kohtuotsuse andmed;

12) andmed kehtivate karistuste ja käimasolevate kriminaalmenetluste kohta ning

karistusregistri arhiivi andmed;

13) korruptsioonivastase seaduse § 14 lõikes 1 nimetatud andmed isiku vara kohta ja teisele isikule kuuluva vara kohta, mida isik kasutab;

14) viimase viie aasta tööandjatelt ja õppeasutustest saadud andmed;

15) eelmise taustakontrolli andmed.

(3) Juriidilise isiku sobivuse hindamisel võib töödelda käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 9-12 nimetatud andmeid.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 5 nimetatud isikute puhul võib töödelda punktides 1 ja 9 nimetatud andmeid ning andmeid kehtivate kriminaalkaristuste kohta.

(5) Isiku usaldusväärsuse ja sobivuse hindamiseks võib töödelda andmeid isiku osaluse ja juhtimisrolli kohta äriühingutes ning muid majanduslikke seoseid ulatuses, mis on vajalik huvide konflikti, välismõju või muu tuumaohutust või julgeolekut ohustava asjaolu hindamiseks.

(6) Isiku usaldusväärsuse ja sobivuse hindamiseks töödeldakse andmeid kehtivate karistuste kohta, karistusregistri arhiivi andmeid ning andmeid käimasolevate kriminaalmenetluste kohta üksnes ulatuses, mis on vajalik selliste õigusrikkumiste tuvastamiseks, mis võivad viidata _____ julgeolekuohule, korruptsiooniriskile, vägivalda- või sabotaažiriskile või muule tuumaohutust või julgeolekut ohustavale käitumisele.

(7) Väärteoandmeid töödeldakse üksnes juhul, kui väärteo laad on otseselt seotud julgeoleku, relva, lõhkematerjali, kiirgusallika, korruptsiooni või muu tuumaohutuse seisukohalt olulise riskiga.

(8) Kui isik ei ole Eesti Vabariigi kodanik või kui ta on elanud välisriigis vähemalt kuus kuud viimase viie aasta jooksul, võib temalt nõuda sellistes andmekogudes olevate andmete ja dokumentide esitamist, millele Eesti riigil puudub vahetu juurdepääs.

(9) Taustakontrolli tegemiseks on Kaitsepolitseiametil õigus saada isikuandmeid ja muud teavet julgeolekuasutuste seaduse § 31 lõikes 1 nimetatud isikutelt ja asutustelt ning avalikest allikatest, samuti tehes päringu andmekogusse.“.

Selgitus: Paragrahvi 95 lõikes 1 sätestatakse andmete töötlemise üldpõhimõte. Taustakontrolli tegemiseks võib töödelda nii füüsilise kui ka juriidilise isiku andmeid üksnes ulatuses, mis on vältimatult vajalik sobivuse hindamiseks. Võrreldes varasema sõnastusega on lõikesse lisatud ka juriidiline isik, sest teatud juhtudel tuleb taustakontroll teha lisaks füüsilisele isikule ka juriidilisele isikule. Selline vajadus tuleneb eelnõu § 88 lõike 2 punktides 1–3 ja punktis 5 sätestatud juhtudest, kus tuumakäitise tegevusega seotud juriidilise isiku usaldusväärsus võib olla otseselt seotud tuumaohutuse ja tuumajulgeoleku tagamisega. Regulatsiooni eeskujuks on vangistusseaduse § 105⁵ lõige 7, kuid arvestatud on tuumaenergia valdkonna eripärasid ja kõrgendatud julgeolekuvajadust.

Lõikes 2 sätestatakse nende isikuandmete loetelu, mida võib taustakontrolli tegemisel töödelda oluliselt täpsemalt võrreldes eelnõuga. Loetelu põhineb vangistusseaduse §-s 105⁵ sätestatud regulatsioonil, kuid seda on kohandatud tuumaenergia valdkonna vajadustele. Andmete töötlemise eesmärk on võimaldada hinnata isiku usaldusväärsust, võimalikke julgeolekuriske ning seotust asjaoludega, mis võivad mõjutada tuumaohutuse või tuumajulgeoleku tagamist.

Töödelda võib isiku üld- ja kontaktandmeid ning varasemaid nimesid, et tagada isiku korrektne tuvastamine ja kontroll erinevates andmekogudes. Hariduse ja varasema töökäigu andmete töötlemine võimaldab hinnata isiku tausta ning kontrollida tema esitatud andmete õigsust. Perekondlike sidemete andmete töötlemine on vajalik võimalike mõjutus- või sõltuvussuhete hindamiseks, arvestades tuumaenergia valdkonna kõrgendatud julgeolekuvajadust.

Andmeid sõltuvushäirete kohta võib töödelda üksnes ulatuses, mis on vajalik isiku usaldusväärsuse ja tööülesannete täitmise võime hindamiseks. Samuti võib töödelda sotsiaalmeedia kontode andmeid, kui see on vajalik võimalike julgeolekuriskide või äärmuslike seisukohtade hindamiseks. Välismaalase elamis- ja tööloa või elamisõiguse andmete töötlemine võimaldab kontrollida isiku õigust Eestis viibida ja töötada.

Olulise osaluse omandamise või omamise andmete töötlemine on vajalik tuumakäitise tegevusega seotud mõju- ja kontrollisuhete hindamiseks. Samuti võib töödelda andmeid isiku seotuse kohta organisatsioonidega, mille tegevus on suunatud avaliku korra või riigi julgeoleku vastu, kuna selline seotus võib mõjutada isiku sobivust tuumakäitise seotud tegevustes osalemiseks.

Majandusliku usaldusvärsuse hindamiseks võib töödelda andmeid pankrotimenetluste, võlgade ümberkujundamise, maksekäsu kiirmenetluste ja rahaliste nõuete kohta. Selliste andmete töötlemine võib olla vajalik võimalike mõjutatavuse riskide hindamiseks. Samuti võib töödelda andmeid kehtivate karistuste, käimasolevate kriminaalmenetluste ja karistusregistri arhiivi andmete kohta, kuna need võivad olla olulised isiku usaldusvärsuse hindamisel. Seda sätet kitsendab lõige 5, mis sätestab, et andmeid töödeldakse üksnes ulatuses, mis on vajalik selliste õigusrikkumiste tuvastamiseks, mis võivad viidata julgeolekuohule, korruptsiooniriskile, vägivalla- või sabotaažiriskile või muule tuumaohutust või tuumajulgeolekut ohustavale käitumisele.

Korruptsioonivastase seaduse § 14 lõikes 1 nimetatud varaandmete töötlemine võimaldab hinnata isiku varalist seisu ning võimalikke põhjendamatuid varalisi huve või mõjutatavuse riske. Viimase viie aasta tööandjatelt ja õppeasutustest saadud andmete ning eelmise taustakontrolli andmete töötlemine võimaldab hinnata isiku usaldusvärsust ajas ning kontrollida varem tuvastatud asjaolusid.

TEOS ei määra seaduse tasandil taustakontrolli täpset ulatust ega erinevaid kontrollitasemeid. Taustakontrolli tegelik ulatus määratakse vastavalt Kaitsepolitseiameti hinnangule, arvestades isiku kavandatavat ülesannet või seost tuumakäitisega. Selleks annab Kaitsepolitseiametile sisendi pädev asutus vastavalt ametite koostööd reguleerivale korrale, mis sätestatakse rakendusaktis (eelnõu § 17 lg 5 alusel). Seetõttu ei ole töödeldavate andmete loetelu diferentseeritud erinevate juurdepääsutasemete või ülesannete järgi, nagu see on vangistusseaduses, kus kontrolli ulatus sõltub isiku seotusest kinnipidamisasutuse ja kinnipeetavatega.

Lõikes 3 sätestatakse juriidilise isiku sobivuse hindamisel töödeldavate andmete ulatus. Juriidilise isiku puhul võib töödelda lõike 2 punktides 9–12 nimetatud andmeid, st andmeid olulise osaluse, riigi julgeoleku vastu suunatud organisatsioonidega seotuse, maksejõuetuse ja võlgnevustega seotud menetluste ning karistusandmete kohta. Sellised andmed võimaldavad hinnata juriidilise isiku usaldusvärsust ja võimalikke julgeolekuriske tuumaenergia valdkonnas tegutsemisel.

Lõikes 4 sätestatakse kontrollitava isikuga seotud isikute andmete töötlemise ulatus, milleks on üldandmed, majanduslikud asjaolud ja kehtivad kriminaalkaristused. Sellega piiratakse seotud isikute andmete töötlemise ulatus vajalikul määral, et hinnata isiku sobivuse ja usaldusvärsusega seotud riske, mis tulenevad seostest lähedaste isikutega.

Lõiked 5, 7 ja 8 on menethuses oleva eelnõu varasemad lõiked numbritega 3, 5 ja 6 ning nende sõnastus ei ole muutunud, muutunud on vaid numeratsioon.

Lõikes 6 on sõnastust muudetud nii, et sõna „karistusregister“ asemel kasutatakse üldisemat teksti „andmed karistuste kohta“, sest välisriigi kodanike andmed ei ole Eesti karistusregistris. Samuti on välja jäetud tekst „mis viitab usaldusvärsuse puudumisele“, kuna see on liiga üldine ning kaetud „tuumaohutust ja -julgeolekut ohustava käitumisega“ lõike lõpus.

Lõikes 9 sätestatakse Kaitsepolitseiameti õigus saada taustakontrolli tegemiseks isikuandmeid ja muud teavet julgeolekuasutuste seaduse § 31 lõikes 1 nimetatud isikutelt ja asutustelt, samuti andmekogudest ning avalikest allikatest. Sätte eesmärk on tagada Kaitsepolitseiametile võimalus koguda taustakontrolli tegemiseks vajalikku teavet erinevatest allikatest, et hinnata isiku või juriidilise isiku võimalikku mõju tuumaohutusele ja -julgeolekule.

Regulatsiooni eeskujuks on vangistusseaduses sätestatud taustakontrolli tegemise kord. Tuumakäitise seotud tegevused on julgeolekutundlikud ning taustakontrolli tegemisel võib olla vajalik koguda ja kontrollida teavet väga erinevatest allikatest, sealhulgas riigi ja kohaliku omavalitsuse asutustelt, avalik-õiguslikelt juriidilistelt isikutelt, avalikke ülesandeid täitvatelt isikutelt ning vajaduse korral ka füüsilistelt ja eraõiguslikelt juriidilistelt isikutelt.

Viide julgeolekuasutuste seaduse § 31 lõikele 1 tagab, et andmete küsimise õigus on seotud juba kehtivas õiguses olemasoleva julgeolekuasutuste pädevusnormiga ning ei loo uut iseseisvat või piiritlemata andmete kogumise alust. Samuti võimaldab see vältida olukorda, kus TEOS-es tuleks eraldi ja ammendavalt korrata kõiki võimalikke andmeallikaid.

Andmekogudest päringute tegemise ja avalikest allikatest teabe kogumise võimalus on vajalik, et kontrollida isiku esitatud andmete õigsust ning hinnata võimalikke julgeoleku- või usaldusväärsuse riske terviklikult. Avalikeks allikateks võivad muu hulgas olla avalikud registrid, kohtulahendid, ametlikud teadaanded või avalikult kättesaadav teave internetis ja sotsiaalmeedias. Sarnased alused on ka kehtivas vangistusseaduses (§ 105³ p 3 ja 4).

Kaitsepolitseiamet töötleb andmeid kooskõlas julgeolekuasutuste seaduse ning isikuandmete kaitset reguleerivate nõuetega.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Marek Reinaas palus täpsustada, kas töödeldavate isikuandmete loetelu on lõplik.

Elina Lehestik selgitas, et see on lõplik loetelu. Varem oli punktis toodud sõnastus üldisem. Andmekaitse Inspeksioon tegi ettepaneku täpsustada punkti, kuna tegemist on põhiõiguste tugeva riivega.

Mario Kadastik märkis, et muudatus vähendab riivet, kuna määratakse konkreetne loetelu. Varasema sõnastuse kohaselt võiks kontrollida põhimõtteliselt kõike.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

19. Muuta eelnõu § 103 ja sõnastada see järgmiselt:

„§ 103. Tuumakahjustuse vastutusega seotud isikud ja rajatised

(1) Käitaja on tuumakahjustuste eest tsiviilvastutuse Viini konventsiooni artikli I lõike 1 punktis c nimetatud isik.

(2) Tuumakäitis käesoleva peatüki tähenduses on tuumakahjustuste eest tsiviilvastutuse Viini konventsiooni artikli I lõike 1 punktis j nimetatud seade.“.

Selgitus: Muudatusega parandatakse viiteid, õige on viidata tuumakahjustuste eest tsiviilvastutuse Viini konventsiooni artikli I lõike 1 vastavatele punktidele.

Majanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

20. Muuta eelnõu § 108 lõige 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„(1) Pädev asutus võib oma otsusega tunnistada tuumamaterjali vedaja või tuumajäätmate käitleja vastutavaks isikuks käitaja asemel, kui:

- 1) tuumamaterjali vedaja või tuumajäätmate käitleja on seda taotlenud;
- 2) taotlejal on käesoleva seaduse §-s 111 sätestatud nõuetele vastav kehtiv tagatis;
- 3) käitaja, kes vastutab vastutava käitleja käideldavate tuumajäätmate või -materjali või vastutava vedaja veetava tuumamaterjaliga seotud tuumakahjustuse eest, on sellega nõus.“.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse sätte sõnastust. Lõike 1 sissejuhatavat lauset täpsustatakse, et oleks üheselt selge, et vastutavaks isikuks võib käitaja asemel tunnistada tuumamaterjali vedaja või tuumajäätmate käitleja. Lõike 1 punktis 1 täiendatakse sõnastust,

lisades viite tuumamaterjali vedajale. Lõike 1 punktis 3 täpsustatakse terminikasutust, asendades üldise viite materjalile viitega tuumamaterjalile.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Mari Tānav sõnas, et vahetult enne komisjoni istungi algust arutati muudatust KLIM-iga ja leiti, et ME-s toodud paragrahvi lõiget 2 tuleks ka korrigeerida. Seetõttu võiks komisjon ME-d hääletada täpsustatud sõnastuses esmaspäevasel istungil.

Juhtivkomisjon: (ettepanekut käesoleval istungil ei hääletatud).

21. Muuta eelnõu § 121 pealkiri ja sõnastada see järgmiselt:

„§ 121. Andmete kogumise ja säilitamise _____ nõuete rikkumine“.

Selgitus: Muudatusega korrigeeritakse paragrahvi pealkirja, et viia see kokku sätte sisuga. Varasem pealkiri viitas andmete säilitamise ja esitamise nõuete rikkumisele, kuid sätte tekst näeb vastutuse ette andmete kogumise ja säilitamise nõuete rikkumise eest. Seetõttu asendatakse pealkirjas sõna „esitamise“ sõnaga „kogumise“.

Muudatus on normitehniline ega muuda vääртеokoosseisu sisu. Andmete kogumise ja säilitamise nõuded puudutavad seda, et seaduses või selle alusel kehtestatud õigusaktis nõutavad andmed oleksid olemas, usaldusväärsed, jälgitavad ja hiljem kontrollitavad. See on oluline näiteks tuumamaterjali arvestuse, kiirgus- ja tuumaohutuse, järelevalve ning ohutusega seotud dokumentide puhul.

Andmete esitamine ei ole antud vääртеokoosseisus asjakohane, kuna tegemist on olemuselt eraldiseisva kohustusega, mis puudutab andmete edastamist pädevale asutusele kindlal ajal, vormis või menetluses. Iga andmete esitamisega seotud viivitus või menetluslik puudus ei peaks automaatselt olema hõlmatud sama vääртеokoosseisuga ning on üldjuhul lahendatav haldusmenetluse või järelevalve abinõudega.

Seega täpsustab pealkirja muutmine, et säte puudutab just andmete kogumise ja säilitamise nõuete rikkumist, vältides ekslikku tõlgendust, nagu oleks sama vääртеokoosseisu alusel karistatav ka iga andmete esitamisega seotud rikkumine.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

22. Täiendada eelnõu 15. peatüki 2. jagu uue §-ga 128 järgmises sõnastuses, muutes vastavalt järgmiste paragrahvide numeratsioonile:

„§ 128. Elektriturseaduse muutmine

Elektriturseaduse § 22 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks.“.

Selgitus: Muudatusega tunnistatakse kehtetuks elektriturseaduse § 22 lõige 3, mille kohaselt võib tuumaenergiat kasutava tootmiseseadme abil elektrienergiat toota Riigikogu otsuse alusel. Tegemist on regulatiivse lähenemise muutmisega, mitte Riigikogu rolli vähendamisega tuumaenergia valdkonnas. Kehtivates õigusaktides, sealhulgas kiirgusseaduses ja elektriturseaduses, oli Riigikogu otsus ette nähtud üldise poliitilise eelotsustuse olukorras, kus Eestis puudus terviklik tuumaenergia ja -ohutuse õigusraamistik ja detailne loamenetluse süsteem. Seetõttu toimus Riigikogu otsus nn poliitilise väravana enne tuumakäitise rajamise või käitamisega seotud tegevuste alustamist.

Tuumaenergia ja -ohutuse seadus (TEOS) loob nüüd tervikliku, mitmeetapilise ja ohutuspõhise regulatiivse süsteemi, milles kõik olulised otsustusetapid, pädevused ja

kontrollimehhanismid on detailselt sätestatud. Otsustusprotsess toimub etapiviisiliselt ning iga järgmine etapp eeldab eelneva etapi positiivset tulemust ja pädeva asutuse hinnangut. Kehtivas õiguses on Riigikogul piisavad ja tõhusad vahendid, et osaleda tuumaenergia kasutuselevõtu protsessis, teostada selle üle poliitilist kontrolli ning vajadusel sekkuda. Riigikogu roll tuumaenergia kasutuselevõtul ei piirdu üksnes seaduste vastuvõtmisega. Riigikogu kontrollifunktsioon ja võimalused täidesaatva võimu tegevust suunata ning hinnata tulenevad eelkõige Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest. TEOSi rakendussätetes tunnistatakse kehtetuks ka kiirgusseaduse § 79, mille kohaselt sai kiirgustegevusluba uue tuumakäitise käitamiseks taotleda alles pärast Riigikogu vastava otsuse vastuvõtmist. Eelkirjeldatud põhimõtte ühtlaseks rakendamiseks tunnistatakse kehtetuks ka elektrituruseaduse § 22 lõige 3.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Tõnis Mölder küsis, kas algselt valitsuse poolt Riigikogule esitatud eelnõus ei olnud muudatust, millega eemaldatakse elektrituruseadusest viide tuumajaama rajamise võimaldamisele Riigikogu heakskiidu alusel.

Marily Jaska vastas, et hetkel sätestatakse nii elektrituruseaduses kui ka kiirgusseaduses, et uut tuumakäitist ei saa kasutusele võtta ilma Riigikogu otsuseta. See sätestati seadustes seetõttu, et varem puudus tuumajaama rajamist puudutav raamistik. Riigikogule esitatud eelnõust 856 SE oli ekslikult välja jäänud viide eemaldamine elektrituruseadusest.

Jaak Aab sõnas, et 856 SE koostajate algne soov oli võtta Riigikogu otsustusroll välja, mistõttu esitas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon otsustusrolli puudutava ME. Viidete eemaldamine elektrituruseadusest ja kiirgusseadusest on mõistlik, kuna sel juhul on tuumajaama puudutav määratletud tuumaenergia ja -ohutuse seaduses.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 5: Mario Kadastik, Õne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 2: Rene Kokk, Lauri Laats; erapooletuid 0; ei hääletanud 3: Jaak Aab, Tõnis Mölder, Riina Sikkut)

23. Muuta eelnõu § 128 (uues numeratsioonis § 129) ja sõnastada see järgmiselt: **„§ 129. Karistusregistri seaduse muutmise**

Karusregistri seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 5 lõiget 2 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) käesoleva seaduse § 20 lõike 1 punktis 6 nimetatud taustakontrolli tegemisel;“;

2) paragrahvi 20 lõike 1 punkti 6 täiendatakse pärast tekstiosa „kogumise eesmärgil“ tekstiosaga „ning tuumaenergia ja -ohutuse seaduses sätestatud taustakontrolli tegemiseks“.“.

Selgitus: Muudatusega parandatakse viiteid. KarS §-le 20 viitamisel oli välja jäänud viide lõikele 1. Samuti tehakse sõnastuslikke parandusi, sh asendatakse ekslik sõna „tasutakontroll“ sõnaga „taustakontroll“.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

24. Asendada eelnõu § 132 (uues numeratsioonis § 133) punktis 2 sätestatud

riigilõivuseaduse §-s 217⁶ arv “240 500“ arvuga “250 000“.

Selgitus: Muudatusega viiakse eelnõu § 132 punktis 2 sätestatud riigilõivu määr kooskõlla seletuskirjas esitatud arvestusega. Seletuskirjas on tuumakäitise ehitamise ja käitamise kavandamise eelhinnangu taotluse läbivaatamise töömahuks hinnatud ligikaudu 3850 töötundi, millele vastav riigilõiv on 250 000 eurot. Eelnõu tekstis nimetatud 240 500 eurot on ekslik summa. Muudatusega asendatakse see õige summaga 250 000 eurot. Sisulist muudatust riigilõivu arvestuspõhimõtetes ega menetluse mahus ei tehta.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

Marek Reinaas sõnas, et käesoleval istungil hääletamata jäänud ettepanekuid käsitletakse komisjoni esmaspäeval istungil.

Otsustati:

1.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 10.06.2026 (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

1.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

1.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 17.06.2026 (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Lauri Laats, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Riina Sikkut, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (743 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Marek Reinaas sõnas, et eelnõu 743 SE esimene lugemine toimus 17. detsembril 2025. a. ME-de esitamise tähtjaks, 6. jaanuariks 2026. a kella 16.00-ks esitas ühe ME Isamaa fraktsioon. Istungile oli kutsutud ka Isamaa fraktsiooni esindaja, kes ei saanud istungil osaleda. Komisjon teavitab eelnõu menetlusest Riigikogus paljusid huvirühmi. Eelnõu kohta esitasid arvamused mitmed huvirühmad. Lisaks esitas oma seisukohad eelnõule esitatud ettepanekutele ja arvamustele eelnõu algataja esindajana KLIM, kes esitas ka oma täiendavad ettepanekud eelnõule. Majanduskomisjoni töörühm valmistas ette eelnõu komisjoni istungil menetlemist oma kahel nõupidamisel.

Järgnevalt asuti ME-de tutvustamise ja seisukohtade kujundamise juurde.

1. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 4, muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**4)** paragrahvi 4 lõike 3 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Ümberehitamisena ei käsitleta olemasoleva ehitise üksiku osa vahetamist samaväärse vastu.“.

Selgitus: Tegemist on normitehnilise parandusega, millega viiakse vastavusse ehitusseadustiku (edaspidi EhS) ja selle lisa 1 sõnastus. Vastavalt Eesti Linnade ja Valdade Liidu esitatud ettepanekule selgitab Kliimaministeerium täiendavalt ehitise üksiku osa asendamise samaväärsega mõiste sisu. Edaspidi on nii EhS-is kui ka selle lisades sõnapaar „üksikud osad“ ainsuses, sest seaduse tähenduses kasutatakse mitmust vaid juhul, kui see on

normi mõttes oluline¹. See ei tähenda, et edaspidi ei saa korraga vahetada mitmeid üksikuid osi samaväärsete vastu korraga, näiteks kõik hoone aknad. Mõistet samaväärne ei ole seaduse tasandil välja toodud, kuna selle sisu ei erine tavapäraselt arusaadavast keelekasutusest (samasugune). Osa tähendab ehitise osa, näiteks avatäidet, tehnosüsteemi osa, aga ka nt katusekatet, ust, akent vms. Peamine kriteerium, mille alusel hinnata, kas tegu on ehitise üksiku osa asendamisega samaväärsega või mõne EhS § 4 lg 3 nimetatud ümberehitamise liigiga, on ehitise omaduste muutumine. Ümberehitamise piiritlemisel osa asendamisest tuleb hinnata, kas tegevuse tulemusena tehakse mingit (eelkõige EhS § 4 lg 3 ja 4) tegevust. Näiteks peab silmas pidama, et isegi juhul, kui iga tegevus eraldi võttes kvalifitseeruks osa asendamiseks samaväärsega, siis hoone kõigi osade korraga eemaldamisel eemaldatakse (likvideeritakse) ehitis tervikuna, seega tekib EhS § 4 lõikes 4 nimetatud olukord ja tegevus kvalifitseerub lammutamiseks ning taastamiseks. Seega tuleb iga töö eripärast lähtuvalt hinnata, kas tegemist on üksiku osa asendamisega samaväärsega või mõne muu ehitusseadustikus reguleeritud tegevusega.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Liisi Pajuste sõnas, et mitmed ettepanekud on normitehnilised. Ettepanekute esitamise on tinginud nt see, et Eesti Linnade ja Valdade Liit palus osade selgituste täpsustamist.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Muuta eelnõu § 1 punkt 5 (uues numeratsioonis punkt 6) ja sõnastada see järgmiselt:

„6) paragrahvi 4 lõike 3 punkt 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„6) taastatakse osaliselt või täielikult hävinud ehitis olemuslikult sarnasena.““.

Selgitus: Tegemist on normitehnilise parandusega. Eesti Linnade ja Valdade Liidu poolt esitatud ettepanekule selgitab Kliimaministeerium täiendavalt, et sättega ei ole mõeldud kõiksuguste erinevatel ajalooperioodidel hävinud ehitiste taastamise lubamist. Ehitise hävimine ja selle taastamine ümberehitamisena peab toimuma selgelt tajutavalt ja kõigile arusaadavalt ühes ajahorisondis. Teisisõnu, hävinud ehitise asemele samasuguse ehitise ehitamist saab pidada ümberehitamiseks üksnes siis, kui hoone hävimise ja uue ehitise ehitamise vahel on ilmne seos. Konkreetset ajalist piirangut vastav norm ei sisalda ja sellist piirangut ei ole võimalik ka seada, sest lammutamise ja uue ehitise ehitamise vahel võib olla erinevatel põhjustel ka ajaline viivitus (näiteks vastava ehitaja leidmise keerukus, hanke läbiviimise protsess, eelarvelised vajadused, kohtuvaidlused seoses kindlustusjuhtumiga vms).

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3. Muuta eelnõu § 1 punkt 6 (uues numeratsioonis punkt 7) ja sõnastada see järgmiselt:

„7) paragrahvi 4 lõike 4 neljas lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Ehitis on olemuslikult sarnane, kui selle maht ja kasutusotstarve ei muutu ning arhitektuurilised lahendused ei muutu või muutuvad väga vähesel määral ajakohaste ehitismaterjalide või tehnosüsteemide kasutuselevõtu või eluruumile esitatavate nõuete täitmise tõttu.““.

Selgitus: Lähtudes Eesti Linnade ja Valdade Liidu poolt esitatud ettepanekule kitsendatakse sätte kohaldamisala. Näiteks võib probleemne olla olukord, kus soovitakse mahutada hoone katusealusesse ruumi soojustagastusega ventilatsioonisüsteem vmt. Kitsastes oludes

¹ Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri § 15 lg 4.

tänapäevaste ja energiatõhusate tehniliste lahenduste integreerimisel vanematesse hoonetesse või eluruumi võib nõuetele² vastavuse tagamine nõuda kulukaid erilahendusi või olla võimatu. Seega on mõistlik lubada väikest arhitektuurilise lahenduse muudatust, et oleks võimalik tagada vanemate ehitiste vastavus tänapäevastele nõuetele. Seetõttu nähakse eelnõuga ette pädevatele asutustele väikene kaalutlusruum olemuslikult sarnase ehitise mõiste sisustamisel ehitise arhitektuursete tingimuste osas. Siiski ei näe lõige 4 ette võimalust minna mööda muudest nõuetest, näiteks planeeringute nõuetest. Eeltoodu aitab piirata pädeva asutuse kaalutlusruumi sätte kohaldamisel vähendades sellega halduskoormust.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

4. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 7 (uues numeratsioonis punktiga 8), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsioonile, järgmises sõnastuses:

„**8)** paragrahvi 4 täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses:

„(4¹) Tehnovõrgu ja -rajatise ümberehitamiseks loetakse muuhulgas olukorda, kus tehnovõrk või -rajatis lammutatakse ja selle asemele ehitatakse olemuslikult sarnane tehnovõrk või -rajatis. Tehnovõrku ja -rajatist loetakse olemuslikult sarnaseks, kui selle asukoht ei muutu ja kaitsevöönd ei laiene, kõrgus või maht muutuvad kuni 33 protsenti ning selle kasutusotstarve ja mõju jäävad sarnaseks varasemaga.“,“.

Selgitus: Ettepanekuga täiendatakse ehitusseadustiku § 4 lõikega 4¹, millega täpsustatakse tehnovõrgu ja -rajatise ümberehitamise mõistet ja sätestatakse, et ümberehitamiseks loetakse muuhulgas olukorda, kus tehnovõrk või -rajatis lammutatakse ja selle asemele ehitatakse olemuslikult sarnane tehnovõrk või -rajatis. Tehnovõrku ja -rajatist loetakse olemuslikult sarnaseks, kui selle asukoht ei muutu ja kaitsevöönd ei laiene, kõrgus või maht muutuvad kuni 33% ning selle kasutusotstarve ja mõju jäävad sarnaseks varasemaga.

Tehnovõrgud ja -rajatised on kütte-, veevarustus- ja kanalisatsioonitorustik, elektroonilise side ja elektrivõrk, nõrkvoolu-, küttegaasi- ja elektripaigaldis ning surveseadmestik ja nende teenindamiseks vajalik ehitis (AÕS § 158 lg 1). EhS-i § 4 lg 3 sätestab ehitise ümberehitamise (rekonstrueerimise), mis on ehitise omaduste oluline muutmine, ja näeb ette näidisloetelu. Erinormina sätestab EhS § 4 lg 4, et kui lammutamise eesmärk on ehitada lammutatud ehitise asukohale sellega olemuslikult sarnane ehitis, võib seda käsitleda ehitise ümberehitamisena ehk taastamisena (EhS § 4 lg 4 teine lause). Ehitis loetakse olemuslikult sarnaseks, kui selle kasutusotstarve, arhitektuuriline lahendus ja maht ei muutu (sama sätte lause 4). See sõnastus lähtub eelkõige hoonetest ning põhjendatud eeldusest, et ümberehitamiseks tuleb läbida lihtsam avalik-õiguslik menetlus kui uue ehitise püstitamiseks. Lisaks näeb EhS ette lihtsama menetluse, kui ehitist laiendatakse, st sellele tehakse külge-, peale või allaehitis kuni 33% (EhS § 4 lg 2, § 26 lg 2 p 2 ja lisa 1).

Tehnovõrgud ja -rajatised ehitatakse tüüpiliselt pikaks ajaks, aga nii materjalide vananemise kui ka uuema tehnoloogia kasutuselevõtu, samuti suuremast tarbimisnõudlusest tingitud mahtude kasvu tõttu, vajavad need siiski perioodiliselt uuendamist. Käesoleval ajal vahetatakse näiteks kõrgepingeliine ja -maste, st nõukogude ajal ehitatud mastid asendatakse uute ja tänapäeva nõuetele vastavatega. Seejuures jääb liinivõrk samaks ning mastid püstitatakse reeglina samasse asukohta. Ka võidakse uuendada gaasitrasse või kanalisatsioonitorustikke nii, et torustike tüübid (nt läbimõõt, materjal jms) muutuvad. Seejuures võib nende mõju jääda samaks ning ei pruugi muutuda midagi nähtavat.

Olukorras, kus ei ehitata midagi uut uude asukohta ning tehnovõrgu või -rajatise olemus ja mõjud jäävad praktiliselt samaks, ei ole põhjendatud kohaldada haldusmenetlust, mis on

² Eluruumi nõuete all mõeldakse ennekõike majandus- ja taristuministri määruses nr 85 „Eluruumile esitatavad nõuded“ sätestatud nõudeid.

mõeldud uue ehitise püstitamiseks. See oleks aeganõudev ja asjatu koormus nii võrguettevõtjatele kui ka riigile ja kohalikele omavalitsustele ehk lõppastmes maksumaksjale. Uue ehitise puhul tuleb asjakohane (planeerimis)menetlus läbida, et kaalutaks alternatiive ja et kohapealsete asjaolude muutumisel kaalutaks igakülgset kõiki huvisid ja mh saaks igati end uute mõjude suhtes kaitsta.

Ettepanek esitatakse üksnes tehnovõrkude ja -rajatiste kohta ning see lähtub samast ümberehitamise lubatavuse ja olemusliku sarnasuse põhimõttest, mis kehtib juba täna. EhS § 4 on vaja täiendada selleks, et asjakohaselt arvestataks tehnovõrkude ja -rajatiste eripära ning et tagada regulatsiooni õigusselgus ja vältida asjatuid vaidlusi. Olemuslikult sarnaseks loetakse tehnovõrgu või -rajatise ümberehitamist, kui rajatise olulised ehitustehnilised näitajad ei muutu oluliselt. Näiteks ei muutu oluliselt tehnovõrgu või -rajatise pinge, rõhk või surve.

Tartu Ringkonnakohtu otsuses nr 3-21-2759 leiti, et kõrgepingeliini mastide asendamine ei vastanud selles asjas ümberehituse definitsioonile mastide kõrguse muutumise, samuti arhitektuurilise (mastide kuju) muutuse tõttu, sh kuna betoonalused suurenesid või lisandusid (p 292). Kuigi selliselt on võimalik kehtivat õigust tõlgendada, ei ole see sisuliselt põhjendatud ega vasta kehtiva õiguse loogikale.

Ettepaneku sõnastuses on välja pakutud, et tehnovõrgu või -rajatise parameetrite muutumine, sh nende kõrgemaks muutumine, on hõlmatud ümberehitamise definitsiooniga. Arvestades, et tehnovõrgud on oma olemuselt erinevad ja nende ümberehitamine võib siiski tuua kaasa mõjud ümbritsevale keskkonnale, on ümberehitamise käigus lubatud nt liini mastide kõrgust muuta kuni 33%. Näiteks, kui õhuliini mastide konstruktsiooni muudetakse oluliselt (mastide tüüp muutub, mastide jalgade läbimõõt muutub) ja nende kõrgus muutub kuni 33%, tuleb seda lugeda tehnorajatise ümberehitamiseks, mitte uue tehnorajatise püstitamiseks. Isikute põhiõiguste kaitseks peavad seejuures olema täidetud ka teised kriteeriumid – tehnorajatise kui terviku asukoht peab trassikoridoris jääma samaks, kaitsevöönd ei tohi laieneda ning mõju peab jääma sarnaseks (vt täpsemalt all).

Ehitise mahtu³ arvutatakse ennekõike hoonetel, kuna vastav ehitustehniline näitaja mõjutab teisi hoonete tingimusi nagu nt korruselisis või korterite arv. Mahu arvutamise eesmärk on hinnata eelkõige kasutatava ruumala (siseruumi) suurust. Rajatistel ei ole siseruumi. Seega on maht eelkõige hoone olemuslik tunnus, mistõttu tehnorajatiste puhul ei ole see alati asjakohane, küll on aga mastide puhul asjakohane kõrgus. Tehnorajatiste hulka kuuluvad aga ka nt elektripaigaldised ja tehnorajatiste teenindamiseks vajalikud ehitised (AÕS § 158 lg 1), mistõttu on asjakohane reguleerida ka mahtu.

Toru mahu muutumisel laieneb kaitsevöönd (sest kaitsevööndit arvestatakse toru välispinnast, mitte keskjoonest nagu elektriliinidel). Ettepanek ei luba lugeda tehnorajatise uuendamist ümberehitamiseks, kui muudatuste tagajärjel kaitsevöönd laieneb.

Oluline on lähtuda tehnovõrgu ja -rajatise asukohast ning selle kaitsevööndist ja seada piirang, et need ei tohi muutuda või laieneda. Kinnistule tulenevad piirangud mitte üksnes tehnovõrkude ja -rajatiste olemasolust, vaid suuresti just nendega kaasnevast kaitsevööndist. Näiteks on elektripaigaldise kaitsevööndis keelatud ladustada jäätmeid ja materjale, teha mis tahes mäe-, laadimis-, süvendus- ja maaparandustöid, teha tuld, istutada ning langetada puid, kõrgepingepaigaldise õhuliinide kaitsevööndis ka ehitada traattarasid, rajada loomade joogikohti ja korraldada massiüritusi (EhS § 77 lg 2). Elektri õhuliini kaitsevööndi ulatus on määratud liini telje järgi; kaugküttevõrgu, vedelkütusetorustike ja gaasitorustike puhul torustiku välispinnast⁴. Kuna kaitsevööndi ulatus ja rajatisest lähtuva mõju kese sõltuvad

³ Majandus- ja taristuministri 05.06.2015 määruse nr 57 „Ehitise tehniliste andmete loetelu ja arvestamise alused“ § 34.

⁴ Majandus- ja taristuministri 25.06.2015 määrus nr 73 „Ehitise kaitsevööndi ulatus, kaitsevööndis tegutsemise kord ja kaitsevööndi tähistusele esitatavad nõuded“ § 10 lg 1, §-d 11-13.

objekti asukohast, ei või asukoht muutuda.

Olukorras, kus tehnoarajatise kaitsevöönd ei laiene, jäävad kinnisasjale kohalduvad piirangud sisuliselt samaks. Seda ka siis, kui masti arhitektuuriline lahendus, s.o masti tüüp mõnevõrra muutub ja seetõttu muutub ka selle vundament. Kui omaniku kinnistule kohalduvad piirangud tehnovõrgu või -arajatise ümberehitamise tõttu ei muutu, ei ole tegu uute ega täiendavate omandipõhiõiguste piirangutega, mistõttu ei ole ka põhiseaduse järgi nõutav, et muudatuseks peaks (uuesti) omaniku nõusoleku saama. Sättes on kasutatud sõnastust, et kaitsevöönd ei laiene. Arvestatud on olukordadega, kus täna on kõrvuti eri mastidel mitu liini, mis mastide uuendamisel pannakse samadele mastidele või näiteks kahe kõrvuti asetseva vee- või kanalisatsioonitorustiku asemele paigaldatakse üks suurem. Seega on võimalik, et ühest kohast liini kadumisel või kahe toru asemel ühe paigaldamisel kaitsevöönd väheneb. Sobimatu oleks kasutada sõnastust ei suurene, kuna see võimaldaks tõlgendust, et kaitsevöönd võib nihkuda, kui selle pindala jääb samaks. Kaitsevööndi tekkimine asukohta, kus seda varem ei olnud, ei tohi olla omandipõhiõigusest lähtuvalt olukorras, mida võiks lubada lihtsustatud korras. Seetõttu on sättega ette nähtud, et kaitsevöönd ei või laieneda.

Tehnovõrgu või -arajatise mõne osa (nt mastide) asukoha muutmine ümberehitamisel ei ole välistatud, kui maaomanik ise selleks soovi avaldab ja see on võrguvaldajaga kokkuleppel tehniliselt võimalik või kui see tuleneb mõne haldusorgani (nt Transpordiamet) nõudest. Maaomanik kaasatakse ümberehitamisega seonduvasse haldusmenetlusse, kus ta saab esitada arvamuse oma õiguste riive osas.

EhS § 4 lg 4 sätestab üldnormina, et ehitise taastamisel ei tohi arhitektuuriline lahendus muutuda. Mastide kuju, s.o tüübi muutust pidas Tartu Ringkonnakohus oma lahendis oluliseks asjaoluks, mille järgi tõlgendati ehitustegevust uue ehitise püstitamisena.

Arhitektuuriline ehk ehitise kunstiline lahendus võib hoonete puhul olla väga erinev – palktareest baroki ja klaashooneteni. Eri stiilis hoonete visuaalne taju ja mõju võib olla väga erinev. Nii ei ole sageli linnades lubatud teatud stiilis ehitamine või on mõnes piirkonnas lubatud üksnes teatud ehitusviisid.

Seevastu torustike, elektriliinide ja nende mastide arhitektuuriline lahendus on suhteliselt sarnane ja nende visuaalne mõju erineb vähe või pole üldse nähtav. Näiteks on kõrgepingeliinid kinnitatud reeglina metallsõrestikele, mille visuaalne mulje ja taju on üsna ühetaoline sõltumata täpsest arhitektuurilisest lahendusest (Eestis on kolm terasest „saledat“ disainmast⁵). Samuti ei erine üksteisest kuigivõrd elektriliinide puit-, betoon- ja metallpostid. Kuna tehnovõrkude ja -arajatiste objektide arhitektuur on olemuselt väga sarnane, ei ole põhjendatud lugeda tehnovõrku ega -arajatist olemuslikult muutunuks, kui nende arhitektuuriline lahendus on mõnevõrra erinev. Täpselt samasuguse arhitektuurilise lahenduse kasutamine ei ole alati ka võimalik, kuna tehnoloogilised lahendused ja nõuded on tänaseks võrreldes vanade mastide ja liinide ehitamise ajaga muutunud. Eeltoodut arvestades ei ole ettepaneku kohaselt tehnovõrkude ja -arajatiste puhul edaspidi nõuet, et arhitektuuriline lahendus peab jääma muutumatuks.

Praktikas arvestatakse masti tüüpide valikul selle sobivust keskkonda ja tehnilist vajalikkust, st valitakse arhitektuuriline lahendus, mis vähendab konkreetsetes asukohtas isikutele tekkida võivaid häiringuid ja minimeerib võimalikke ohte. Nõukogude ajal püstitati maste sõltuvalt sellest, milline materjal parasjagu kättesaadav oli. Kaasajal valitakse mastid lähtudes põhimõttest, et piirata kaitsevööndis maakasutust võimalikult vähe. Näiteks metsamaadele püstitatakse reeglina tõmmitsatega mastid, kuivõrd metsa ei tohi kaitsevööndi alal nagunii kasvatada. Seevastu põllumaadele püstitatakse sõrestikmastid või nn saledate jalgadega vabaltseisvad mastid, mis tagavad põllumaal liini kaitsevööndi alal parema maakasutuse.

⁵ Info disainmastide kohta Eleringi kodulehel: <https://elering.ee/disainmastid>.

Ettepaneku kohaselt tehnovõrgu ja -rajatise kasutusotstarve ja mõju peavad jääma sarnaseks. Kui kõrgepingeliin lammutatakse ja selle asemele ehitatakse uus kõrgepingeliin, siis kohtupraktika järgi on tegu olemuslikult samasuguse ehitisega ka juhul, kui uus õhuliin on mastaapsem ning muutuvad rajatise välimus ja tehnilised näitajad⁶. Samas Tartu Ringkonnakohus kohtuasjas nr 3-21-2759 selle seisukohaga ei nõustunud ning pidas tehno-rajatise välimuse ja kõrguse muutumist alates 36% oluliseks muudatuseks, mida ei saa käsitada rajatise ümberehitamise ehk taastamisena.

Tartu Ringkonnakohus hindas asjas nr 3-21-2759, et fiiberoptilise kaabli lisandumine senistele kõrgepingeliini kaablitele ei ole märkimisväärne kasutusotstarbe muudatus, kuna selle eraldiseisev mõju ei olnud oluline, kuigi see lisas uue funktsionaalsuse (p 253). See ringkonnakohtu seisukoht on küll sisuliselt põhjendatud, aga ei ole kooskõlas õigusega. Ehitise kasutamise otstarvete loetelu on sätestatud määrusega⁷ ning selle järgi loetakse erinevateks otstarveteks elektri õhuliine sõltuvalt võimsusest, samuti eraldi otstarve on side õhuliin, televisioonikaabel jm⁸. Seega on elektriliinile sidekaabli lisandumine kehtiva õiguse järgi kasutusotstarbe muutus (lisandumine), mistõttu ei saa seda pidada samaks jäävaks. Sellisest kasutusotstarbe muutusest ei ole siiski põhjendatud lähtuda hindamisel, kas tehnovõrk või -rajatis jääb olemuslikult sarnaseks. Kasutusotstarvete loetelu on sätestatud muuhulgas eesmärgiga, et nendega oleks võimalik siduda teatud tüüpi ehitiste seisundinõuded (EhS § 11 lg 2 p 10).

Kuigi seisundinõuded võivad sõltuvalt kasutusotstarbest erineda, võib kasutusotstarve olla sarnane ning ehitise mõju sama. Nii leidis ringkonnakohus ülalviidatud otsuses nr 3-21-2759, et kasutusotstarbe muudatus ei olnud märkimisväärne, kui elektrikaablile lisandus fiiberoptiline kaabel. Sarnaselt on kohtupraktikas leitud, et staadioni kui spordi- ja puhkerajatise muutmisel jalgpallistaadioniks muutuvad ehitise omadused küll oluliselt, aga mitte olemuslikult⁹. Eeltoodut arvestades on põhjendatud lugeda tehnovõrkude ja -rajatiste rekonstrueerimiseks ka seda, kui kasutusotstarve mõnevõrra muutub, kuid sellest tulenev mõju jääb sarnaseks.

Kaasajal on erinevate sidekaablite lisandumise vastu suur avalik huvi ja paljudel juhtudel ei muutu välisilmes ega mõjus midagi, kui elektrikaablile lisandub sidekaabel. Eeltoodut arvestades ei ole olukorras, kus liinide mõju jääb sisuliselt samaks, põhjendatud käsitleda uue funktsionaalsuse lisandumist asjaoluna, mille tõttu ei võiks olla tegu liini ümberehitusega, vaid seetõttu tuleks muutus lugeda uue ehitise püstitamiseks ja läbida selleks kogu uue ehitise (planeerimis)menetlus, millele lisanduvad maa kasutamise kokkulepete sõlmimised. Lisatud on mõju kriteerium – juhul kui kasutusotstarve muutub või lisandub selliselt, et see on küll sarnane, aga mõju on oluliselt suurem, ei saa seda lugeda enam ümberehitamiseks ja vajalik on läbida vastava uue ehitise püstitamise menetlus. Mõju all tuleb silmas pidada näiteks pinge, surve ja rõhu sellist muutust, mille tõttu tõusevad häiringud inimestele või keskkonnale.

Eeltoodut arvestades määratletakse tehnovõrkude ja -rajatiste ümberehitamine ehk lihtsam menethuskord selliselt, et kuigi senine objekt asendub uuena, on see oma olemuselt ja mõjult samaväärne varasemaga, mistõttu ei ole vajalik uuesti kaaluda kinnistu omaniku õiguste riivet ega läbida uue ehitise puhul nõutavat avalik-õiguslikku menetlust.

Tartu Ringkonnakohtu otsuses nr 3-21-2759 on leitud, justkui tuleks mastide asendamisel läbida uue ehitise (planeerimis)menetlus selleks, et kõrvaldada nõukogudeaegne ebaõiglus, kuna siis ei arvestatud tehnovõrkude ja -rajatiste püstitamisel maaomanike huvidega (p 271, 279). Vastab tegelikkusele, et vanade ja uute tehnovõrkude ja -rajatiste talumise kohustuse regulatsioon on mõnevõrra erinev, kuid see ei tähenda põhiseaduse vastast, põhjendamatu

⁶ TlnRnKo 31.10.2023, 2-21-14141/54, p 68.

⁷ Majandus- ja taristuministri 2.06.2015 määrus nr 51 "Ehitise kasutamise otstarvete loetelu" ja selle lisa.

⁸ Koodid alates 22240.

⁹ TlnRnKo 13.06.2025, 3-23-2084/43, p 20. Seejuures on küll kõigi staadionide ja spordiväljakute puhul tegu määruse mõttes sama kasutusotstarbega (kood 24111).

isikute erinevat kohtlemist. Kuigi muudatusettepanek kohaldub üht moodi nii nõukogude ajal rajatud kui ka uutele tehnovõrkudele ja -rajatistele, kontrollitakse siinkohal võrdsuspõhiõigust, et kõrvaldada kahtlused ebavõrdse kohtlemise suhtes.

PS § 12 lg 1 sätestab üldise võrdsuspõhiõiguse, mida piiratakse siis, kui sarnases olukorras olevaid isikuid koheldakse erinevalt. Võrdsuspõhiõiguse riive põhiseaduspärasuse hindamiseks tuleb esmalt määrata kindlaks võrdluse lähtekohad ja tuvastada võrreldavad grupid (RKÜKo nr 3-22-246/31, p 36). Seejärel tuleb näidata, kuidas riik võrdlusgruppi kuuluvaid isikuid ebavõrdselt kohtleb.

Seega leitakse järgnevalt grupid, keda tuleb praegusel juhul võrrelda. St grupid, kes on sarnases olukorras, aga üht gruppi koheldakse väidetavalt halvemini kui teist.

Eeltoodust lähtuvalt on võrreldavateks gruppideks:

- a) isikud, kelle kinnistutel on tehnovõrk või -rajatis ajast, mil selle püstitamise suhtes ei saanud vastuväiteid esitada;
- b) isikud, kelle kinnistutele on püstitatud tehnovõrk või -rajatis pärast maa kinnistamist ja isikutel oli võimalik oma õigusi kaitsta.

Võrreldavate gruppide ühisosa seisneb selles, et nende kinnistul on või sellele püstitatakse tehnovõrk või -rajatis, mida nad on kohustatud taluma.

Üldjuhul, st b grupi puhul ja tänapäevases tavaolukorras, peab kinnisasja omanik taluma tema kinnisasjal maapinnal, maapõues ning õhuruumis ehitatavaid tehnovõrke ja -rajatise, kui need on teiste kinnisasjade eesmärgipäraseks kasutamiseks või majandamiseks vajalikud, nende ehitamine ei ole kinnisasja kasutamata võimalik või nende ehitamine teises kohas põhjustab ülemääraseid kulutusi (AÕS § 158 lg 1). Talumiskohustuse puhul võib kinnisasja omanik nõuda teise kinnisasja omanikult reaalservituudi seadmist (AÕS § 158 lg 2). Samuti peab kinnisasja omanik taluma oma kinnisasjal tehnovõrku või -rajatist ja lubama selle ehitamist kinnisasjale, kui tehnovõrk või -rajatis on vajalik avalikes huvides ja puudub muu tehniliselt ning majanduslikult otstarbekam võimalus tehnovõrguga või -rajatisega liituda sooviva isiku tarbimiskoha ühendamiseks tehnovõrguga või -rajatisega või tehnovõrgu või -rajatise arendamiseks; selleks seatakse sundvaldus (avalikes huvides vajalikud tehnovõrgud ja -rajatised; AÕS § 158¹ lg 1).

Gruppi a ehk varem püstitatud tehnovõrke ja -rajatise reguleerib AÕSRS, mille § 15² lg-d 1 ja 2 sätestavad kinnisasja omaniku kohustuse taluda olemasolevat tehnovõrku või -rajatist, mis on püstitatud enne maa esmakinnistamist; samuti omaniku nõusolekul enne 1999. a 1. aprilli püstitatud teatud tehnovõrku või -rajatist.

Seega on talumiskohustuse sisu sama. Erisus seisneb selles, kuidas talumiskohustus on tekkinud või tekib.

Praegusel juhul tuleneb talumiskohustuse tekkimise erinevus okupatsiooniajast, mil õhuliine rajati riigi otsuse alusel, ilma et kellelgi oleks olnud võimalus oma õigusi kaitsta. Nõukogude ajal ei olnud maaomanikke, kuna kinnisomandit ei eksisteerinud, samuti ei olnud isikutel põhiõiguseid. Õhuliine, nende maste ja torustikke püstitati või rajati muuhulgas eraomanikelt sundvõõrandatud maale, ilma et lähedal elavad inimesed oleksid saanud kaasa rääkida.

Kaasajal on kinnisasja omanikul võimalik vaidlustada tema maale tehnovõrgu ja -rajatise püstitamist. Samuti on teistel ümbruskonna inimestel planeerimismenetluse käigus võimalus oma õigusi ja huve kaitsta.

Seega lähtub erisus eelkõige ajaloolisest faktilisest olukorrast – asjaolud, kuidas on tehnovõrk või -rajatis kinnistule püstitatud, on olnud erinevad. Sellest tulenevalt erineb ka kohalduv regulatsioon.

PS § 12 lg-s 1 sätestatud üldine võrdsuspõhiõigus on lihtsa seadusreservatsiooniga, seega piiratud igal põhiseadusega kooskõlas oleval põhjusel. Riigikohtu praktika järgi peab võrdsuspõhiõiguse riive põhjus olema mõistlik ja asjakohane. Mõistlik ja asjakohane on põhjus juhul, kui see on kohases tasakaalus tekitatud erineva olukorra raskusega (RKPKo nr 3-22-246, p 40). Järgnevalt käsitletakse erineva kohtlemise intensiivsust ja selle põhjuseid ning hinnatakse nende omavahelist tasakaalu.

Ülal juba käsitleti seda, et talumiskohustuse sisu on mõlema grupi puhul sama. Lisaks on sisuliselt sama ka talumiskohustuse hüvitamise tasu mehhanism.

Grupi b talumiskohustuse puhul võib kinnisasja omanik nõuda teise kinnisasja omanikult realservituudi eest kokkuleppelist tasu (AÕS § 158 lg 3). Kui avalikes huvides vajaliku tehnovõrgu või -rajatise tasus kokkulepet ei saavutata, määratakse tasu vahetu seadusjärgse talumiskohustuse eest makstava tasu järgi tulenevalt KAHOS § 40 lg-st 5. St kohaldub vahetu seadusjärgne talumiskohustuse tasu AÕSRS § 15⁵ alusel.

Grupi a puhul sätestab AÕSRS § 15⁴ lg 1 õiguse saada seaduses sätestatud talumistasu, kui kinnisasja omaniku ja tehnovõrgu või -rajatise omaniku vahel ei ole kehtivat lepingut tasu maksmise kohta, ning viitab AÕSRS § 15⁵ sätestatud tasu suurusele. Seega on tasumise regulatsioon küll formaalselt erinev, aga nii grupi a kui ka b puhul sisuliselt sama – tasu makstakse kokkuleppel või vahetu seadusejärgse talumiskohustuse tasu suurusel.

Ebatäpne on väide, et a grupp ei ole üldse saanud mõjutada oma omandiõiguse piiranguid. Nõukogudeaegset ebaõig(l)ust püüti võimaluste piires tasandada omandireformi käigus. Maa erastamisel lähtuti nii ostueesõigusega erastamisel kui ka enampakkumisega erastatava maa alghinna puhul maa maksustamishinnast (MaaRS § 22³ lg 1). Maa maksustamishinna määramisel arvestatakse maa harilikku väärtust (MHS § 3 lg 2). Järelikult arvestati maa erastamisel selle väärtust. Seega omandiõiguse saamisel vastas hind kinnistu tegelikule väärtusele, arvestades muuhulgas ka sellel olnud kitsendusi ja nende olemasolu ei saa olla omanikele üllatuslik.

Maade tagastamisel said isikud reeglina valida, kas nad soovivad maa tagastamist – sellises seisus nagu see nõukogude aja lõpuks oli, või tahtsid tagastamise asemel saada kompensatsiooni (ORAS § 16 lg 1). Kuigi maa tagastamist võidi eelistada emotsionaalsetel põhjustel, oli õiguslikult olemas valik, kas soovida kinnistu tagastamist säilinud või muutunud kujul või selle asemel kompensatsiooni sundvõõrandamisaegse väärtuse järgi. Seega on küll õige, et nõukogude ajal ei arvestatud lähielanike seisukohti ega õiguseid, kuid isikutel oli võimalik teha valikuid maade tagastamisel ja erastamisel.

Eeltoodut arvestades koheldakse grappe erinevalt väga vähesel määral. Esiteks on kohustus taluda tehnovõrke ja -rajatise oma kinnistul sisuliselt ühesugune sõltumata objekti ehitamise ajast. Teiseks on tasusüsteem samasugune. Kolmandaks – kuigi erineval moel, on kinnistuomanikel olnud kaasarákimisõigus piirangute suhtes.

Järgnevalt käsitletakse erineva kohtlemise põhjuseid ja seda, mida tähendaks püüid erisusi kõrvaldada. Seejuures ei saa mööda vaadata nõukogude okupatsiooni pikaajalisusest ja selle faktilistest tagajärgedest. Arvestada tuleb, et maapiirkondade, seega suure osa Eesti territooriumi elektrifitseerimine toimus alates 1950.-test, st nõukogude ajal. Samuti on tsentraalsed veevarustuse, kaugkütte- ja kanalisatsioonisüsteemid ehitatud valdavalt nõukogude ajal.

(Kõrgepinge)mast ja -elektriliin ei ole eraldiseisvad rajatised, sõltumatud objektid, vaid osa suurest liinivõrgust. Nende jätkuva toimimise vastu on suur avalik huvi. Reeglina ei ole võimalik ühe masti asukoha muutmise, ilma et tuleks muuta teiste mastide asukohti, mis õiguslikus mõttes oleks uute mastide (ehitiste) püstitamine, või rajada täiendavaid maste. Mõeldamatu oleks näiteks ühe masti asukoha muutmise liini senisest asukohast ühele poole, mõne teise masti asukoha muutmise teisele poole. Mastide vahed on paika pandud

optimaalselt, arvestades tehnilisi nõudeid, sh füüsikaseaduseid, samuti maastikku ja ümbruse objekte.

Elektri varustuskindluse vastu on väga suur avalik huvi – seejuures nii olemasoleva liinivõrgu püsimise kui ka selle arendamise suhtes. Kui nõukogudeaegset liinivõrku peaks uuendatama nii, nagu rajataks uut, tuleks sisuliselt minna tagasi 1940.-tesse ja asuda liinidele sobivaid kohti otsima riigi eriplaneeringu käigus (PlanS § 27 lg 1), mis üle riigi võtaks eri ressurside nappuse tõttu aega ilmselt aastakümneid. Kulu kannaks lõppastmes maksumaksja ja elektritarbija. Arvestades elektri olulisuse kasvu (2023 prognoositi elektritarbimise kasvu 9 TWh-lt 2030. aastaks 13 TWh-ni¹⁰), ei oleks seesugune energiataristu arengu seisak ühiskondlikult vastuvõetav. Samamoodi on väga suur avalik huvi teiste tehnovõrkude ja -rajatiste püsimise ja arendamise vastu – kaasajal on keskne veevarustus ja kanalisatsioon vähemalt asulates tavapärane ja eeldatav standard. Samuti on vajalik gaasi- ja soojatransside toimimine, et tagada hoonete kavandatud kasutusvõimalused.

Kui liinide, nende mastide ja torustike ümberehitamiseks peaks hakkama läbima menetlusi, justkui oleks tegu täiesti uute objektidega, tähendaks see ka, et mõningad vanad ja halvas seisus mastid ja liinid või torustik tuleks vahepealsel ajal üldse kasutusest maha võtta ja energiataristu läbilaskevõime väheneks või ei oleks torustikke võimalik kasutada.

Praegusel juhul lähtub erinev regulatsioon ajaloolisest faktilisest olukorrast. Iseenesest oleks võimalik luua seaduslikud alused üleminekuks, nii et kõigile isikutele kohalduks ühtne õiguslik regulatsioon. Arvestades erineva kohtlemise väikest intensiivsust ja seda, et normatiivne ühtlustamine tähendaks suurt rahalist ja halduskoormust, ei ole seesugune ühtlustamine põhiseaduse järgi nõutav.

Tehnovõrkude ja -rajatiste ümberehitamisel koheldakse grupe a ja b üht moodi. Reeglid tehnovõrgu ja -rajatise objekti kohta, kas uuendamist tuleb lugeda vana ehitise ümberehitamiseks või vana ehitise lammutamiseks ja olemuslikult uue ehitise püstitamiseks, on ühesugused. Seega on grupid a ja b küll mõnevõrra erinevas olukorras arvestades ajaloolist kujunemist, aga uus regulatsioon ei aseta neid erinevasse olukorda. Tehnovõrkude ja -rajatiste uuendamisel on nende õigused üht moodi kaitstud.

Arvestades eeltoodut – st et gruppidel a ja b on sisult ühesugune talumiskohustus ning sama tasu selle eest, samuti et seniste liinivõrkude ja torustike toimimise suhtes on väga suur avalik huvi ning nende ümberkujundamine oleks äärmiselt ajamahukas ja kulukas, ning et ümberehituse puhul koheldakse grupe üht moodi, on gruppide erinev kohtlemine mõistlik ja asjakohane. Seega on võrdsuspõhiõigus tagatud.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Mario Kadastik küsis, kas ettepanekus toodud võimalust võib rakendada ka justkui mitu korda järjest, misjuhul saadakse rajatis nt kõrgemaks.

Liisi Pajuste vastas, et see ei ole põhimõtteliselt keelatud, aga ka kõik muud nõuded kohalduvad. Seega kui planeeringule on seatud lõppastmepiirang, siis sellega peab arvestama.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

5. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 7 (uues numeratsioonis punktiga 9), muutes vastavalt

¹⁰ Taastuenergia koja prognoos

(<https://www.taastuenergeetika.ee/wp-content/uploads/2023/06/EESTI-ELEKTRITARBIMISE-PROGNOOS-A-ASTANI-2030.pdf>). Samas tegelik tarbimine ei ole sedavõrd kasvanud, kui tookord prognoositi.

järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„9) paragrahvi 5 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Ehitusprojekt on projekteerimise käigus koostatud teabekogum, mis sisaldab ehitamiseks vajalikku teavet.“;

Selgitus: Muudatus esitatakse lähtuvalt majandus- ja taristuministri määruse nr 97 „Nõuded ehitusprojektile“ ajakohastamise kaasamisüritustelt saadud sisendile. Ehitusprojekt on teabekogum ehk ehitis(t)e ja selle osade ehitamiseks, kasutamiseks ja korrashoiuks vajalik teave, mis võib olla vormistatud ja esitatud dokumendina, ehitusteabe mudelina (Building Information Modeling, BIM), teabekonteinerina või mõnel muul viisil. Ehitusprojekti mõiste muutmine iseseisvalt olulist mõju ei oma, kuid see loob aluse majandus- ja taristuministri määruse nr 97 „Nõuded ehitusprojektile“ ajakohastamiseks ning avaldab mõju läbi viidatud määruse muutmise. EhS § 5 ajakohastamisega luuakse alus, et liikuda ehitusprojekti koostamisele esitatavate nõuete osas pabervormi- ning dokumendikeskselt lähenemiselt digitaalsete lahenduste kasutuselevõtu suunas.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

6. Eelnõu paragrahvi 1 punkt 7 muudetakse selliselt, et Ehitusseadustiku paragrahvi 9 lõikesse 1 lisatav teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

“Projekteerimisel lähtutakse asjakohastest standarditest, määrustest ja juhendmaterjalidest.“

Isamaa fraktsioon

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 2: Rene Kokk, Tõnis Mölder; vastu 5: Mario Kadastik, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; erapooletuid 0; ei hääletanud 0).

Eelnõu algataja esindaja seisukoht: Ei toeta.

Standardite, määruste ja juhendmaterjalide järgimise kohustus on ehitusseadustikus ja selle alamaktides juba sätestatud. Ehitusseadustiku § 7 kohaselt tuleb ehitis projekteerida ja ehitada ning korras hoida hea tava kohaselt. Head tava tuleb järgida ka muus ehitusseadustikuga reguleeritud tegevuses. Lisaks tuleb majandus- ja taristuministri 17.07.2015 määruse nr 97 „Nõuded ehitusprojektile“ § 4 lg 2 kohaselt ehitusprojekti koostamisel lähtuda õigusaktidest; standarditest; tehnilistest, projekteerimis- või muudest normidest või; kirjeldustest, mille kasutamises on kokku lepitud.

Hea tava sisustatakse üldjuhul läbi standardite, teadusartiklite või muude valdkonnas tunnustatud allikate. Kuna hea ehitustava järgimine on EhS alusel kohustuslik, tuleb sellest lähtuda, olenemata, millisele valdkonnas laialdaselt kasutusel olevale ja tunnustatud allikale tugineda. Näiteks on õiguskantsler märkinud, et „standardile saab haldusmenetluses tugineda õigusakti nõude täpsustamisel ja põhjendamiskohustuse täitmisel. Standardist ei saa tuleneda sellist kohustuslikku nõuet, mida ei ole võimalik taandada õigusaktile. Haldusmenetluses standardile tuginemine vähendab suvaotsuse võimalust ja suurendab õiguskindlust. Seda eelkõige seetõttu, et standardid on välja töötatud konsensuse alusel ja need kirjeldavad mingis valdkonnas üldiselt aktsepteeritud tehnilist lahendust, meetodikat või kvaliteeditaset. Seetõttu võib ka soovitusliku iseloomuga standardile vastavus luua eelduse, et on järgitud head tava ja ehitis vastab nõuetele (3-3-1-69-16). Sellisel juhul on isiku tõendamiskoormis väiksem, samas tuleb arvestada ka muude, standardit eiravate lahenduste võimalikkusega“.

Eelnõu § 1 punktiga 7 on ette nähtud EhS § 9 lg 1 teise lause sõnastamine selliselt, et projekteerimisel tuleb arvestada teadaolevate kliimamuutuste mõjuga. Mitmete selliste mõjudega arvestamise kohustus tuleneb näiteks ka planeeringutest, näiteks üleujutusosalad ning haljastusprotsent (kuumasaarte tekke vältimine). Lisaks tuleks sätte kohaselt projekteerimisel arvestada äärmuslike ilmastikuolude esinemise sagenemisega (väga kuum või külm,

valingvihmad jms). Sättest tulenev nõue ei pruugi tähendada kulukaid ja keerulisi lahendusi, vaid võib seisneda asjakohasel juhul ka lihtsates lahendustes, nagu päikesevarjestus (markiisid vmt), avalikud joogiveepunktid või haljastus.

7. Muuta eelnõu § 1 punkt 8 (uues numeratsioonis punkt 11) ja sõnastada see järgmiselt:

„**11**) paragrahvi 11 lõike 2 punktid 1–5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

- „1) struktuuri terviklikkust, sealhulgas vastupidavust, konstruktsioonilist tugevust, kasutatavust ja stabiilsust;
- 2) tuleohutust, sealhulgas evakuatsiooni- ja päästevajadusi;
- 3) hügieenitingimusi ja kaitset tervist kahjustava mõju eest;
- 4) kasutamise ohutust ja ligipääsetavust;
- 5) mürakaitset ja akustilisi omadusi; _____“;“.

Selgitus: Vastavalt MTÜ Eesti Kütte- ja Ventilatsiooniinseneride Ühendus esitatud ettepanekule jäetakse EhS § 11 lõike 2 punkt 6 võrreldes kehtiva sõnastusega muutmata. Mõiste „soojuskasutus“ all peetakse silmas pigem nõuet ehitise soojapidavuse kohta, mistõttu ei anna esialgselt eelnõus kasutatud mõiste CPR-i¹¹ tegelikku mõtet terviklikuna edasi.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

8. Muuta eelnõu § 1 punkt 27 (uues numeratsioonis punkt 30) ja sõnastada see järgmiselt:

„**30**) paragrahvi 19 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Kui juriidilisest isikust omanik _____ ehitab ehitusloa kohustuslikku ehitist või koostab ehitusloakohustusliku ehitise ehitusprojekti ise, siis kohalduvad talle samad nõuded nagu majandustegevuse korras tegutsevale isikule, sealhulgas peab tema kvalifikatsioonil tõendama haridusel ja töökogemusel põhinev kutseseaduse kohane kutse või muu õigusakti kohane pädevustunnistus.“;“.

Selgitus: Tegemist on normitehnilise parandusega. Sättest eemaldatakse viited EhS § 24 lõikele 1 ja 2 ning asendatakse loetavuse huvides tekstilise osaga.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

9. Muuta eelnõu § 1 punkt 44 (uues numeratsioonis punkt 47) ja sõnastada see järgmiselt:

„**47**) paragrahvi 27 lõike 4 punkt 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„8) planeeringuala krundijaotust tingimusel, et selle tulemusena ei muutu planeeringualale esialgu antud ehitusõigus____.“;“.

Selgitus: Tegemist on normitehnilise parandusega ja muudatus on tehtud advokaadibüroo WALLESS poolt Kliimaministeeriumile esitatud ettepanekust juhindudes. Muudatuse eesmärk on rõhutada, et ehitusõigus ei tohi muutuda krundipiiride täpsustamise tulemusena, kuid ehitusõiguse täpsustamine on jätkuvalt lubatav muudel alustel, mis on sätestatud EhS § 27 lõike 4 loetelus.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk,

¹¹ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusest 2024/3110 millega sätestatakse ehitustoodete ühtlustatud turustusreeglid ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 305/2011

Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

10. Teha eelnõus järgmised muudatused:

10.1. Muuta eelnõu § 1 punkt 61 (uues numeratsioonis punkt 64) ja sõnastada see järgmiselt:

„**64)** paragrahvi 58 lõige 1 __ muutetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Ehitisregistri pidamise eesmärk on tagada ehitiste kohta asjakohane andmestik ehitistega seotud menetluste läbiviimiseks, sealhulgas riikliku järelevalve teostamiseks, ning ehitistega seotud prioriteetide seadmiseks ja nende elluviimiseks. __“;“.

***Selgitus:** Tegemist on normitehnilise parandusega. Senises eelnõu § 1 punktis 61 muudeti koos EhS § 58 lõikeid 1 ja 2, kuid kuna EhS §-s 58 sisaldub vahepeal ka lõige 1¹, mis peaks senisel kujul säilima, siis neid lõikeid selliselt koos muuta ei saa, vaid tuleb vormistada eraldi muutmiskäskudena (vt ka järgmist ettepanekut).*

10.2. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 62 (uues numeratsioonis punktiga 65) ja sõnastada see järgmiselt:

„**65)** paragrahvi 58 lõige 2 muutetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Ehitisregistri põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega, milles sätestatakse:

- 1) andmeandjad ja nendelt saadavad andmed;
- 2) täpsem andmekoosseis;
- 3) vastutava töötleja ja volitatud töötleja ülesanded;
- 4) andmete juurdepääsu kord;
- 5) andmete säilitamise täpsemad tähtajad;
- 6) muud korralduslikud küsimused.“;“.

***Selgitus:** Tegemist on normitehnilise parandusega, millega paragrahvi 58 lõige 2 viiakse eraldi muutmiskäsku ja ehitusseadustiku § 58 lõike 2 sissejuhatavas lauseosas asendatakse sõna „Registri“ sõnaga „Ehitisregistri“, millega täpsustatakse, millist registrit täpsemalt mõeldakse, siinkohal konkreetselt ehitisregistrit.*

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

11. Muuta eelnõu § 1 punkt 63 (uues numeratsioonis punkt 67) ja sõnastada see järgmiselt:

„**67)** paragrahvi 60 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Funktsionaalselt koos toimivaid ehitisi võib käsitleda ka käesolevas seadustikus sätestatud teatise- ja loamenetluses koos, kuid ehitisregistrisse kantakse iga ehitise eraldi.“;“.

***Selgitus:** Tegemist on normitehnilise parandusega. Võrreldes eelnõukohase sõnastusega asendati tekstiosa „võib käsitleda samas käesolevas seadustikus sätestatud teatise- ja loamenetluses“ tekstiosaga „võib käsitleda käesolevas seadustikus sätestatud teatise- ja loamenetluses koos“. Nii on säte keeleliselt korrektsem ning õigusselgem.*

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

12. Muuta eelnõu § 1 punkt 64 (uues numeratsioonis punkt 68) ja sõnastada see järgmiselt:

„**68)** paragrahvi 60 täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses:

„(3¹) Ehitise või ehitamisega seotud füüsilise isiku nimi, isikukood, sünniaeg ja kontaktandmed avalikustatakse ehitisregistris, sealhulgas ehitisregistrisse kantud dokumendis, mis tõendab ehitise, ehitamise või selle kasutamise nõuetele vastavust, üksnes _____

juhul, _____ kui need andmed on vajalikud ehitise või ehitamisega seotud nõuete täitmise tagamiseks ja kontrollimiseks ning sellega seotud menetluste läbiviimiseks.“;“.

Selgitus: EhS § 19 lg 1 kohaselt on omaniku kohustuseks tagada ehitise, ehitamise ja ehitise kasutamise vastavus õigusaktidest tulenevatele nõuetele ja vastav kohustus läheb kinnisasja võõrandamisel üle ka uuele omanikule. Kõikide ehitise ja ehitamisega seotud (füüsiliste) isikute üldandmetele, sealhulgas kontaktandmetele, ligipääsu piiramine põhjustaks pädevatele asutustele ebamõistliku halduskoormuse (seda nii avaliku kasutuse piiramisel kui ka edaspidi andmete väljastamisel). Kontaktandmed avalikustatakse ainult piiratud ulatuses, see tähendab ainult juhul, kui need esinevad dokumendil, mis on vajalik ehitise, ehitamise või ehitise kasutamise seotud nõuete täitmise tagamiseks ja kontrollimiseks ning sellega seotud menetluste läbiviimiseks. See tähendab, et dokumendid, mis ei näita ehitise või ehitamise nõuetele vastavust, aga sisaldavad isikuandmeid, sh kontaktandmeid, ei peaks olema ehtisregistris avalikud (näiteks liitumisleping), aga kui dokumendid tõendavad ehitise või ehitamise nõuetele vastavust (näiteks korstnapühkimise akt), siis on avalik huvi nende dokumentide vastu suurem, kui isiku huvi nimetatud andmeid varjata s.t isikute huvi ehitise ja ehitamise nõuetele vastavuse kontrollimiseks kaalub üles ehitise ja ehitamisega seotud füüsilise isiku huvi tema üldandmete, sh kontaktandmete, ligipääsu piiramiseks. Piiratud juurdepääsuga peaksid andmed olema vaid õigusaktides sätestatud juhtudel. Konkreetse menetluse käigus kogutud teabele ligipääsupiirangu seadmise eest vastutab pädev asutus, kes konkreetset menetlust läbi viib.

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 26 kohaselt on igal inimesel õigus perekonna- ja eraelu puutumatusele. Riigikohtu halduskollegium on konstateerinud: „Eraelu puutumatuse riivena käsitatakse muu hulgas isikuandmete kogumist, säilitamist, kasutamist ja avalikustamist.“ (RKHKo 12.07.2012, 3-3-1-3-12, p 19.). Põhiseaduse paragrahvis 26 nimetatud õigus on lihtsa seadusreservatsiooniga põhiõigus, mida tohib piirata mis tahes eesmärgil, mis ei ole põhiseadusega vastuolus ja piirang on proportsionaalne taotletava eesmärgi suhtes (RKÜKo 01.07.2015, 3-4-1-2-15, p 49). Proportsionaalsuse hindamisel tuleb kaalutleda abinõu sobivust, vajalikkust ja mõõdukust.

Muudatuse kohaselt on isikuandmete osalise avalikustamise eesmärgiks: 1) teiste isikute huvi ehitise ja ehitamise nõuetele vastavuse kontrollimiseks; 2) riigi (eelkõige ehtisregistri volitatud töötleja) halduskoormuse vähendamine andmete väljastamisel. Need eesmärgid on legitiimsed, sest need ei ole PS-ga vastuolus.

Avalik juurdepääs nimetatud andmetele on abinõu mõttes sobiv, sest see soodustab piirangu eesmärgi (riigi halduskoormuse vähendamine ja teiste isikute põhjendatud huvi) saavutamist. Ehitise ja ehitamisega seotud nõuete täitmise ning ehitise kasutamise nõuete täitmise vastu võib olla põhjendatud huvi paljudel isikutel, kellele tuleb ehtisregistrist vajalikke andmeid, sh isikuandmeid väljastada. Ehtisregistris avaldatud dokumente kasutavad enda töös paljud asutused ja juriidilised isikud, kes vajavad neid enda tegevuse või ehitistega seotud töö korraldamiseks. Näiteks kasutavad ehitise seotud andmeid ja dokumente mh ehitise omanik või ehitise hoolduse eest vastutavad isikud. Lisaks on ehitiste eluiga üldjuhul mitukümmend aastat ja seoses sellega on aeg-ajalt vaja ehitistel teostada täiendavaid ehitustöid või muuta ehitise kasutusotstarvet ning vahel ka ehitised lammutada. Ehitiste osas esitati 2025. aastal ümberehitamise, laiendamise ja lammutamise ehitusloa taotlusi ja ehitusteatise kokku ca 9000¹². Sellega seoses kasutavad EHR-is olevat teavet projekteerijad ja insenerid. Muuhulgas toimus Eestis 2025. aastal ca 40 000¹³ kinnisvaraga seotud ostu-müügitehingut. Enne kinnisvara ostu tutvub kinnisvaraga seotud dokumentidega maakler, kinnisvara hindaja, ostu laenuga finantseerimisel panga poolne hindaja ja kõik võimalikud ostuhuvilised. Ka on kinnisvaraga igal aastal seotud mitmed kohtumenetlused nii halduskohtus seoses ehituse ja planeerimisega, kui ka tsiviilkohtus seoses lepingute, asjaõiguste ja tekkinud kahjudega. Samuti on võimalikud vaidlused isegi kriminaalkohtus seoses ehitusnõuetele mittevastava ehitise ehitamise eest, kui sellega on põhjustatud oht inimese elule või tervisele.

¹² EHR-i infoportaal

¹³ Maa- ja Ruumiameti 2025 aasta 1-4 kvartali andmed

Kohtumenetlustes on võimalik kasutada EHR-is olevaid andmeid ja dokumente tõenditena, et tuvastada ära osapoolte vastutus, nõuete ja kohustuste rikkumine, menetlusnormide rikkumine, jne. Kohtusse kaebuse koostamisel kasutavad andmebaase näiteks advokaadid ja pädeva asutuse (menetleja) õigusosakond ning ekspertiisi koostajad. Samamoodi on asjakohased ehitisega seotud dokumendid olulised ka erinevate kindlustusjuhtumite või õnnetusjuhtumite korral. 2023. aastal oli ainuüksi loodusjõudude poolt põhjustatud kindlustusjuhtumite arv üle 3800¹⁴. Swedbank on toonud esile, et aastal 2024 esines nendel 15 500¹⁵ kodukindlustuse juhtumit. Kindlustusjuhtumite lahendamisel on oluliseks lisandväärtuseks ehituse või ehitise nõuetele vastavust kajastavad dokumendid. Tegemist ei ole ammendava loeteluga isikutest, kes oma igapäevases tegevuses ehitisregistri andmetele tuginevad.

Muudatuse tulemusena saaksid lisaks nendele isikutele ehitisregistri kaudu teatavatele isiku üldandmetele vaba ligipääsu ka muud isikud, kelle motivaatoriks võib olla näiteks uudishimu. Juurdepääs osadele isiku üldandmetele ilma igakordse väljastamiseta oleks vähem koormav riigile. Samuti on see vähem koormav isikutele, kes on õigustatud andmeid saama oma ülesannete täitmiseks.

Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise, isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne kui esimene (RKPJKo 26.03.2009, 3-4-1-16-08, p 29). Kindlasti oleks andmesubjekti vähem koormav, kui tema isikuandmeid antaks registrist välja vähematel juhtudel. Teisalt ei oleks see sama efektiivne kui vaba juurdepääs nimetatud isikuandmetele – suurem on riigi halduskoormus ning andmeid igal juhul saama õigustatud isikute koormus ja andmete saamise kiirus. Eelpool toodud isikutest on vaid väike osa automaatselt tuvastatav, näiteks läbi väljastatud kutsete, ehk EHRis puudub faktiliselt võimalus rajada automaatsed ligipääsud andmetele vaid konkreetsetele isikutele. Samuti, kui EHRi andmetele ja dokumentidele oleks EHRis ligipääs (sh osaliselt) piiratud, puuduksid endiselt laialdased alused, miks peaks pädevad asutused teabenõude korral keelduma ehitise ja ehitamise nõuetele vastavuse kontrollimiseks ehitise ja ehitamisega seotud isikute üldandmete väljastamisest (nt kinnisvara osta sooviv isik teostab kontrolli ise). Selline lausaline või osaline varjamine tooks kaasa ebaproportsionaalse töökoormuse kohalikele omavalitsustele. Seetõttu saab pidada abinõud vajalikuks.

Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõigusse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärkide tähtsust (RKPJKo 06.03.2002, 3-4-1-1-02, p 15). Siin on ühel kaalukaasil isiku üldandmete avalikustamine ja jõudmine teiste isikuteni, kellel seda vältimatult vaja ei ole, ja teisel poolel riigi halduskoormuse vähendamine ning kiirem menetlus kolmandate isikute õiguste realiseerimisel. Hindamisel saab arvestada järgmiste kaalutlustega.

Esiteks, EhS-i § 60 lõike 3¹ kohaselt avalikustamisele kuuluvate isikuandmete ring on piiratud. Isikuandmeid avalikustatakse vaid nendel dokumentidel, mis täidavad ehitamise ja ehitise nõuetele vastavuse tõendamise eesmärki. See tähendab, et isikuandmete avalikustamine ei ole lubatud dokumentidel, mis ei täida eelnimetatud eesmärki.

Teiseks, avalikustatavad andmed on piiritletud isiku üldandmetega (nimi, isikukood, sünniaeg, kontaktandmed), mille „delikaatsus“ ei ole kõige suurem. Suure tõenäosusega saab nende andmete järgi kindlaks teha ehitise omaniku. Tuleb aga meeles pidada, et vastavalt kinnistusraamatuseaduse § 74 lõikele 1 võib igaüks tutvuda kinnistusraamatu registriosaga. Registriosas sisalduvad omaniku nimi, isikukood, puudutatud isikute kitsendused omandi kasutamisel jms. Sarnaselt ehitisregistriga saab neid andmeid kinnistusraamatust otsida ehitise aadressi või muude ehitise tunnuste järgi (aga mitte omaniku järgi). Seega on võimalik ehitise omanikku üldjuhul kindlaks teha ka ilma ehitisregistri andmeteta.

Kolmandaks tuleb juhtida tähelepanu, et kolmandate isikute (andmetega tutvujate) õigused puudutavad sageli ehitise ohutust (st lõppastmes isiku elu tervist) või siis rahalisi kohustusi (kinnisasja ostmise, õigusvaidlused ehitise kvaliteedi üle, kindlustus). Elu, tervist ja suuri

¹⁴ <https://www.lkf.ee/et/loodusjoud-pohjustavad-uha-enam-kahju-hoonetele>

¹⁵

<https://blog.swedbank.ee/kindlustus/swedbanki-kodukindlustus-2024-43-kahjujuhtumit-paevas-suurimad-kahjus-ummad-sadades-tuhandetes>

rahalisi kohustusi peetakse üldjuhul kaalukateks väärtusteks. Antud juhul ei ole siiski küsimus selles, et isik neid andmeid vajaduse korral kätte ei saaks, vaid kättesaamisele kulutatud ajas ja vaevas, mida muudatus vähendab. Eelnõukohase muudatuse eesmärgiks on säilitada kehtiv EHR-i andmete avalikkuse põhimõte. Arvestades EHR-i andmetest huvitatud isikute hulka tuleks muudatuse tegemata jätmisel lahendada huvitatud isikute taotlused andmete saamiseks juhtumipõhiselt. Kuivõrd andmete väljastamiseks ei ole eelkirjeldatud põhjustel võimalik luua automatiseeritud lahendust, suureneks muudatuse tegemata jätmisel kõikide kohalike omavalitsuste, teiste menetlusi läbiviivate asutuste ning Maa- ja Ruumiameti töökoormus oluliselt. Sealjuures tuleb arvestada ülaltoodud asjaoluga, mille kohaselt isegi juhul, kui nimetatud andmed ei oleks avalikud, puuduksid pädeval asutusel alused teabenõude korras andmete väljastamisest keeldumiseks (nt omanikuvahetuse korral kaalub uue omaniku huvi ehitise, ehitamise ja selle kasutamise seotud dokumentide osas üles varasema omaniku huvi isikuandmete kaitsele). Seega saab pidada abinõud mõõdukas.

Sätte sõnastamisel on arvestatud EL isikuandmete kaitse üldmäärusega (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus 2016/679)¹⁶. EL isikuandmete kaitse üldmääruse (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus 2016/679) artikli 6 lõike 1 punkti c kohaselt on isikuandmete töötlemine seaduslik mh juhul, kui isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja juriidilise kohustuse täitmiseks. Sama lõike punkti e kohaselt on isikuandmete töötlemine lubatud, kui isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks. Nendel juhtudel ei ole andmesubjekti nõusolek vajalik. Artikli 6 lõike 3 punktide a ja b kohaselt kehtestatakse vastavad alused EL õigusega või liikmesriigi õigusega. Lõike 3 punkti b kohaselt peab liidu või liikmesriigi õigus vastama avaliku huvi eesmärgile ning olema proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga. Riigi valduses olevate isikuandmete töötlemisele kohaldub veel artikliga 6 seotud erisäte, artikkel 87.

„Isikuandmete töötlemine ja üldsuse juurdepääs ametlikele dokumentidele“

Avaliku sektori asutus või avaliku sektori organ või erasektori organ võib avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks avaldada tema valduses olevates ametlikes dokumentides sisalduvaid isikuandmeid kooskõlas liidu õigusega või kõnealusele avaliku sektori asutusele või organile kohaldatava liikmesriigi õigusega, et ühitada üldsuse juurdepääs sellistele ametlikele dokumentidele ja käesoleva määruse kohane õigus isikuandmete kaitsele.

Nendest sätetest lähtuvalt on isikuandmete avalikustamine riiklikes andmekogudes lubatud, kui see on avalikes huvides vajalik ja võtab arvesse ka andmesubjekti õigusi. Ilmselt on arvestatud samade sätetega ka nt kinnistusraamatuseaduse sätete juures.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Marek Reinaas sõnas, et komisjon küsis muudatuse kohta arvamust ka Riigikogu Kantsleil õigus- ja analüüsiosakonnalt, kelle hinnangul muudatuse tulemusel ei teki vastuolu põhiseadusega.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

13. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 80 (uues numeratsioonis punktiga 84) järgmises sõnastuses, muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni:

„**84)** paragrahvi 83 lõike 1 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) sideehitise, välja arvatud liin, puhul uue liinirajatise ehitusprojekti koostamiseks;“;“.

Selgitus: Vastavalt Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu poolt esitatud ettepanekule muudetakse sätet selliselt, et oleks ühemõtteliselt arusaadav projekteerimistingimuste kohustuse puudumine liini (elektroonilise side seaduse § 2 punkt 24

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-ET/TXT/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>

tähtsuses) puhul.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

14. Muuta eelnõu § 1 punkt 88 (uues numeratsioonis punkt 93) ja sõnastada see järgmiselt:

„93) seadustikku täiendatakse §-dega 92¹–92³ järgmises sõnastuses:

„§ 92¹. Riigitee

(1) Riigitee on riigiteeks määratud riigile kuuluv tee või riigi poolt avalikuks kasutamiseks määratud eratee. Riigiteel täidab omaniku ülesandeid Transpordiamet.

(2) Tee määratakse riigiteeks, kui tee vastab riigitee põhitunnustele, mis on eelkõige rahvusvahelise liikluse teenindamine ning riigi eri piirkondade ja laiemal avaliku huvi või majandusmõjuga sihtpunktide vahelise ühenduse tagamine, arvestades tee ehitustehnilist lahendust, teenindatava liikluse iseloomu ning riigiteede ühtse liikluse ja teehoiukorralduse tagamise üldpõhimõtet.

(3) Tee määrab riigiteeks Transpordiamet haldusaktiga.

(4) Riigitee liigid kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 92². Riigitee koosseisus elektroonilise side taristu rajamise võimaldamine

Riigitee ehitamise ja rekonstrueerimise käigus võib teha kulutusi tee toimimiseks mittevajalike elektroonilise side võrgu elementide rajamiseks, kui see on ette nähtud liiklusseaduse § 1¹ lõikes 1 nimetatud teehoiukavas ning selle opereerimise ja haldamise korraldamiseks on sõlmitud elektroonilise side võrku haldava sihtasutuse või elektroonilise side ettevõtjaga sellekohane leping.

§ 92³. Kohalik tee

Kohalik tee on kohaliku omavalitsuse üksusele kuuluv ja kohaliku liikluse korraldamiseks või muuks kohaliku omavalitsuse üksuse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõigetes 1–2¹ sätestatud ülesande täitmiseks vajalik tee või tema poolt avalikuks kasutamiseks määratud eratee. Kohalik tee määratakse kohaliku omavalitsuse üksuse haldusaktiga. Kohalikul teel täidab omaniku ülesandeid kohaliku omavalitsuse üksus.“;

Selgitus: Muudatusega lisatakse uus paragrahv riigitee koosseisus elektroonilise side taristu rajamise võimaldamiseks, mistõttu muutub paragrahvide numeratsioon. Riigitee koosseisus elektroonilise side taristu rajamise võimaldamine sätestatakse paragrahvis 92² ja kohalik tee sätestatakse muutmata kujul paragrahvis 92³.

Muudatusettepaneku peamine ajend on luua alused ennetavaks taristu rajamiseks ühisehituse sünergia eeliseid ära kasutades, et vältida hilisemaid lisakulusid ja olukordi, kus näiteks juba rajatud või rekonstrueeritud teid tuleb hiljem sidevõrgu rajamise eesmärgil uuesti ümber ehitada ja riigiteedel selleks korduvaid kaivetöid teha. Pakutud lahendus on kooskõlas riigi üldiste kuluefektiivsuse ning maksuvahendite säästliku kasutamise eesmärkidega.

Ettepaneku kohaselt luuakse õiguslik alus, et riigitee ehitamisel ja rekonstrueerimisel oleks võimalik rajada elektroonilise side võrgu elemente ka siis, kui need ei ole vajalikud tee toimimiseks ja liikluse korraldamiseks, kuid on vajalikud elektroonilise side võrgu väljaarendamiseks ning sideteenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamiseks. Kuivõrd Transpordiamet riigiteede haldajana ei oma elektroonilise side alast pädevust ning puudub ka selge õiguslik alus teehoiuvahenditest vajadusel sidetaristu rahastamiseks, siis muudatusettepaneku kohaselt tuleb Transpordiametil sõlmida asjakohane leping elektroonilise side valdkonnas pädeva isikuga, sihtasutusega (näiteks Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutusega) või side ettevõtjaga.

Kahe tingimuse samaaegne täitmine – tegevuse kavandamine Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatavas teehoiukavas ning lepingu olemasolu – tagab, et sidetaristu rajamine on vajaduspõhiselt planeeritud, rahastuse olemasolul elluviidav ning praktilise

kasutuspotentsiaaliga. Kohaldatava lepinguliigi valikul lähtutakse nii riigivaraseadusest, riigihangete seadusest kui haldusmenetluse seadusest, lepingus määratakse poolte õigused ja kohustused, sealhulgas kasutusõiguste seadmise tingimused, projekti tehniliste tingimuste andmise kord ning koostöö üldine korraldus.

Teehoiuvahendite sihtotstarvet ja selle piiratust arvestades on kavandatud rajada tee toimimiseks mittevajalikest sidevõrgu elementidest eelkõige vaid kaablikanaliseerimisega seonduv, kui tee ehitusprojekti koostamisel on vastavad tehnilised tingimused antud elektroonilise side võrku haldavalt lepingupoolelt. Muude elektroonilise side võrgu elementide rajamine on võimalik üksnes juhul, kui selleks on riigiteede teehoiukavas ette nähtud sihtotstarbelised vahendid, mis tagab nende läbipaistva planeerimise ja kasutamise.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Tõnis Mölder sõnas, et KLIM-i esitatud ettepanek on pool sammu sellest, mida ühine poliitiline tahe on soovinud. T. Mölder tegi ettepaneku täiendada §-i 92² järgmiselt: „Teehoiukava koostamisel peab KLIM riigiteede rajamise ja rekonstrueerimise objektide juurde lisama elektroonilise side võrgu elementide rajamise vajaduse välja arvatud juhul, kui see ei ole tehniliselt teostatav, on ebaproportsionaalselt koormav või ei ole ohutusnõuetest tulenevalt võimalik.“.

Mario Kadastik palus KLIM-i esindajatel selgitada, mis põhjusel ei esitanud ministeerium ise sellist varianti. Teemat on mitmeid kordi arutatud ja poliitiline tahe muudatuse tegemiseks on olemas.

Tõnis Mölder lausus, et Transpordiamet ei ole soovinud sidekaablit tee juurde lisada.

Julia Bergštein sõnas, et Transpordiamet on riigiteede haldaja, aga seadusemuudatuste ettepanekuid koostab KLIM. Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL) esitas taolise ettepaneku ka KLIM-ile, kes selgitas neile, miks KLIM esitas just taolise ettepaneku. ITL-ilt ei laekunud KLIM-i ettepanekule rohkem tagasisidet ja öeldi, et seda jagatakse edasi liidu liikmetele. KLIM sai majanduskomisjoni kaudu teada, et ITL ei nõustu pakutud sõnastusega. Arutatavas ettepanekus kasutatakse liiklusseaduses määratletud teehoiu terminoloogiat, et teehoiuvahendeid jaotatakse vastavalt teehoiukavale. Teehoiukava on Vabariigi Valitsuse korralduse dokument. Riigieelarvega eraldatakse Transpordiametile teehoiuks vahendeid, mille eest võib kavandada sidetaristut, mis ei ole tee toimimiseks vajalik. Side tagamiseks peab ehitama laiemaid torusid. Halduslepingu punkt tuuakse sisse seetõttu, et sidepädevusega ettevõtte või sihtasutus annaks Transpordiametile teada, kes ise ei ole pädev sideteenuste osutamise vallas, millised peavad olema rajatava taristu tehnilised tingimused. Seda põhjusel, kuna sidetaristu rajamine oleks teehoiuks ette nähtud vahendite eest rahastatud ja sel juhul on kulud riigihankelepingu kaudu abikõlblikud. Sel juhul saab kaablikanaliseerimise üle anda vastavale sihtasutusele, kes haldab selle kasutamist.

Mario Kadastik lausus, et jääb mulje, et püütakse leida regulatsioonis võimalus formaalselt nõude täitmiseks, vältides samas selle sisulist rakendamist. Sõna „võib“ kasutamine ei loo selles kontekstis tegelikku kohustust. Ta toetas T. Mölderit ettepanekut, et nõude peaks sätestama kohustuslikus vormis. Praeguse sõnastuse puhul ei ole realistlik eeldada, et piiratud ressursside tingimustes suunatakse vahendeid tegevustele, mis ei ole siduvalt ette nähtud.

Rene Kokk märkis, et arutatav punkt tuleb seaduses sätestada. Teemat on pikalt arutatud ja oluline on see lahendada.

Liisi Pajuste sõnas, et Justiits- ja Digiministeerium tegeleb hetkel Euroopa Liidu gigabititaristu otsekohalduva määruse Eesti seadusruumi ülevõtmise ettevalmistamisega. Määrus plaanitakse üle võtta ehitusseadustiku kaudu. Seal on valmimas rakendus ja loomisel kohustus kõigile avaliku sektori ehitajatele. Nimelt peavad teetrasside, liinide ja kaablite rajajad edaspidi teavitama rakenduses kavandatavast ehitustegevusest vähemalt kaks kuud enne ehitusloa taotluse esitamist. Eesmärk on tagada, et kõik side- ja muud taristuarendajad saaksid soovi korral projektiga liituda, vältimaks korduvaid kaevetöid. Nõuded tulenevad otsekohalduvast määrusest.

Mario Kadastik lausus, et see puudutab olukordi, kus tööde plaan on ette teada. ME täiendamise punkt puudutab olukordi, kus plaan ei pea olema koostatud, vaid on teada kaevetööde tegemine, kuhu peaks muudatuse rakendumisel lisama ka sidetaristu, sõltumata sellest, kas konkreetne vajadus kaablite paigaldamiseks on koheselt olemas. Nii välditakse vajadust sama ala hiljem uuesti üles kaevata. Tegemist on põhimõttelise otsusega, mis on poliitilisel tasandil juba varem kujunenud ning mida toetab nii koalitsioon kui ka opositsioon.

Julia Bergštein palus täpsustada, kas ME täiendamisel säilib halduslepingu punkt, ehk kuidas jõuab tehniliste tingimuste teave Transpordiametini, et oleks teada, mida täpselt on vaja ehitada.

Tõnis Mölder selgitas, et ME nr 14 on eri osapooltele üheselt arusaadav ja sobiv. Ei eeldata, et riik hakkaks rajatud sidekaablit ise haldama. Seda rolli täidaks vastav sihtasutus. Riigi roll on, et kaevetööde tegemisel rajatakse vajalik taristu ka juhul, kui selle kohene kasutus ei ole tagatud. Ettepanek on täpsustada üksnes §-i 92², säilitades ülejäänud sätted senisel kujul.

Urve Tiidus märkis, et tema hinnangul võib mõiste „ebaproportsionaalselt koormav“ tekitada tulevikus vaidluskohti.

Marek Reinaas nõustus öelduga.

Julia Bergštein sõnas, et eelkõige tekib küsimus mõistetes nagu „tehniliselt teostatav“ ja „ebaproportsionaalselt koormav“. Nende sisu ja rakendamine peavad olema piisavalt selgelt määratletud. Justkui saab öelda, et enamik lahendusi on võimalik tehniliselt teostada. Kui pädev asutus või sihtasutus annab ette tehnilised tingimused, suudavad projekteerijad ja ehitajad tingimused ellu viia.

Tõnis Mölder lausus, et välistavad juhud on sõnastatud sel eesmärgil, et kui on reaalne olukord, kus sidetaristut ei ole võimalik või mõistlik rajada, siis on võimalus sellest loobuda. Kui loobumisvõimalust ei ole vaja, siis selle punkti saab ka eemaldada.

Julia Bergštein märkis, et osapooled soovivad saavutada ühist eesmärki. J. Bergštein palus täpsustada, mida tähendab „ei ole tehniliselt teostatav“ või „ebaproportsionaalselt koormav“.

Mario Kadastik tõi näitena piirmääradega seonduva, ehk kui taristu rajamist mõjutab nt tee laius või kandekoormus või muutuks ebaproportsionaalselt koormavaks, kuna kasutama peaks haruldasi materjale.

Julia Bergštein palus seda aspekti selgituses täpsustada. Teemat on korduvalt arutatud, sh ITL-i ja Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutusega. KLIM-i hinnangul saaks taristut ehitada, kui

sideettevõtted annaksid kindlad projekteerimistingimused. Seni ei ole neid esitatud.

Rene Kokk sõnas, et ebaproportsionaalselt koormav punkt peab ettepanekus olema nt olukordadeks, kui tee uuendamise käigus on nt tehnilistel põhjustel taristu rajamine ebaproportsionaalselt kallis.

Julia Bergštein palus selles osas selgitust täiendada. Transpordiametil oleks kaalutusõigus taristu rajamisest loobuda, kui taristu rajamine ei ole nt tehniliselt või majanduslikult mõistlik.

Tõnis Mölder tegi ettepaneku hääletada ME-d komisjoni esmaspäevasel istungil, mis ajaks täpsustatakse ettepaneku sõnastust.

Marek Reinaas sõnas, et ME-d hääletatakse esmaspäevasel istungil. M. Reinaas lisas, et ebaproportsionaalselt koormav osa on oluline, ehk kui sidetaristu rajamine ei ole tehniliselt teostatav, siis võiks see olla välistatav tegur.

Juhtivkomisjon: (ettepanekut käesoleval istungil ei hääletatud).

15. Teha eelnõus järgmised muudatused:

15.1. Muuta eelnõu § 1 punkt 92 (uues numeratsioonis punkt 97) ja sõnastada see järgmiselt:

„**97**) paragrahvi 99 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Kui projekteerimistingimused antakse ehitisele, millele projekteerimistingimuste andmine on nii _____ kohaliku omavalitsuse üksuse kui ka Transpordiameti pädevuses, siis annab projekteerimistingimused asutus, kelle pädevuses oleva _____ ehitise _____ osa moodustab kavandatavast lahendusest enamuse.“;“.

Selgitus: Muudatusega parandatakse sätte sõnastust, kuna mõiste „peamine ehitis“ ei olnud seaduse sättes üheselt mõistetav. Sättega jaotatakse projekteerimistingimuse andmise pädevus sõltuvalt sellest, kelle pädevuses oleks anda projekteerimistingimused suuremale osale kavandatavast lahendusest.

15.2. Muuta eelnõu § 1 punkt 95 (uues numeratsioonis punkt 100) ja sõnastada see järgmiselt:

„**100**) paragrahvi 101 täiendatakse lõigetega 2¹ ja 2² järgmises sõnastuses:

„(2¹) Kui riigi eriplaneering on koostatud riigitee ehitamiseks, annab riigitee või selle tee ehitamise seotud ehitiste ehitamiseks ehitusloa Transpordiamet või tuleb esitada ehitusteatis Transpordiametile.

(2²) Kui tee ehitusloa taotlusega esitatav ehitusprojekt sisaldab ehitisi, mille _____ ehitusloa andmine on nii _____ kohaliku omavalitsuse üksuse kui ka Transpordiameti pädevuses, annab ehitusloa _____ asutus, kelle pädevuses oleva ehitise _____ osa _____ moodustab kavandatavast lahendusest enamuse.“;“.

Selgitus: Paragrahvi 101 lõikes 2¹ parandatakse sõnastust, kuna senise sõnastuse kohaselt ei olnud üheselt mõistetav, kuidas on seotud tee ja tee ehitamisega seotud ehitised. Sõnastust on täpsustatud selliselt, et kui riigi eriplaneeringu alusel ehitatud riigitee ehitamisega koos on vaja ehitada või ümber ehitada või laiendada teisi ehitisi, annab ka neile ehitusloa Transpordiamet.

Lõikes 2² parandatakse sõnastust, kuna mõiste „peamine ehitis“ ei olnud seaduse sättes üheselt mõistetav. Sättega jaotatakse ehitusõiguse andmise pädevus sõltuvalt sellest, kelle pädevuses oleks anda ehitusõigus suuremale osale kavandatavast lahendusest.

15.3. Muuta eelnõu § 1 punkt 96 (uues numeratsioonis punkt 101) ja sõnastada see järgmiselt:

„**101**) seadustikku täiendatakse §-ga 101¹ järgmises sõnastuses:

„§ 101¹. Kasutusteatis ja kasutusluba

(1) Kui riigi eriplaneering on koostatud peamiselt riigitee ehitamiseks, annab riigitee _____ ehitamisega seotud ehitiste kasutamiseks kasutusloa Transpordiamet või tuleb esitada kasutusteatis Transpordiametile.

(2) Kui kasutusloa taotlusega esitatav ehitusprojekt sisaldab ehitisi, mille kasutusloa andmine on nii _____ kohaliku omavalitsuse üksuse kui ka Transpordiameti pädevuses, annab kasutusloa _____ asutus, kelle pädevuses oleva ehitise _____ osa moodustab ehitusprojektis enamuse.“;”

Selgitus: Ehitusseadustikku lisatav paragrahv 101¹ sõnastatakse uuesti. Võrreldes eelnõu kohase paragrahviga on välja jäetud lõiked 1 ja 2. Lõige 1 jäeti välja põhjusel, sest üldnormi kohaselt menetleb üldkorras kõiki teatise ja loataotlusi kohaliku omavalitsuse üksus (EhS §-d 35 lg 2, 47 lg 4, 38 lg 2 ja 50 lg 1). Lõige 2 jäeti välja, kuna eelnõuga nähakse ette, et avalikult kasutatavatel teedel, kasutusteatise või kasutusloa kohustus puudub, seega puudub vajadus ka erinormi järgi. Säilitati sätted, mille kohaselt riigitee ehitusega seotud ehitiste kasutusloa menetlus jääb riigi eriplaneeringu puhul Transpordiameti kanda. Samuti säilitati erinorm juhuks, kui ehitatakse avalikkusele juurdepääsetav eratee koos avalikult kasutatava teega. Kui ehitusprojektiga on seotud kohalik tee või riigitee, annab avalikkusele juurdepääsetava eratee kasutusloa vastavalt kas kohalik omavalitsus või Transpordiamet, sõltuvalt sellest, kelle pädevuses oleks anda kasutusõigus suuremale osale ehitusprojektis kajastatud lahendusest.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

16. Muuta eelnõu § 1 punkt 106 (uues numeratsioonis punkt 111) ja sõnastada see järgmiselt:

„**111)** paragrahvi 113¹⁷ täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses:

„(7) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–5 sätestatud kohaldatakse ka hoonestusloa menetluses menetlusosalisena osalevas äriühingus olulise osaluse võõrandamisel või talle kuuluva ettevõtte olulise osa üleminekul.“;

Selgitus: Sätte sõnastuses puudus ettevõtte üleminekul laiend „oluline“. Muudatus on vajalik õigusselguse tagamiseks, et nii äriühingu kui ka talle kuuluva äriühingu osade võõrandamisel alustatakse eelkontrolli vaid juhul, kui tegemist on olulise osa võõrandamise või üleminekuga.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

17. Muuta eelnõu § 1 punkt 108 (uues numeratsioonis punkt 113) ja sõnastada see järgmiselt:

„**113)** paragrahvi 113²² täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Juhul kui ehitise ehitamiseks ei ole lisaks hoonestusloale vaja taotleda ehitusluba, algab hoonestustasu arvestamine ehitusteatise esitamisele, keskkonnaloa andmisele või veekeskkonnariskiga tegevuse registreerimisele _____ järgnevast päevast, lähtudes sellest, milline neist on varasema kuupäevaga, ja hoonestustasu tuleb maksta käesoleva seadustiku § 113²¹ lõike 2 kohaselt.“;

Selgitus: Muudatus on täpsustav ja vajalik selleks, et rõhutada seda, et hoonestustasu hakkab kehtima alates sellest toimingust või haldusaktist, mis on esimene.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

18. Teha eelnõus järgmised muudatused:

18.1. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 112 (uues numeratsioonis punktiga 117), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„117) paragrahvi 126 lõike 1 sissejuhatavat lauseosa täiendatakse pärast sõnu „ehitusloa taotluse“ sõnadega „või ehitusteatis“;“.

***Selgitus:** Muudatus on seotud halduskoormuse vähendamisega puurkaevude ja -aukude rajamisel. Muudatusega lisatakse sättesse sõnad „või ehitusteatis“. Eelnõukohase seadusega muudetakse ehitusseadustiku lisa 1 selliselt, et puurkaevu, mille tootlikkus on alla 10 m³ ööpäevas või mida kasutab kuni 50 inimest, rajamisel ehitusloa taotluse esitamise nõue asendatakse ehitusteatis ja ehitusprojekti esitamise nõudega. Kuna selline väikese tootlikkusega puurkaev võib ka vastata EhS § 126 lõikes 1 nimetatud juhtumitele (näiteks rajatakse puurkaev kambriumi-vendi või ordoviitsiumi-kambriumi veekompleksi või kehtestatud põhjaveevaruga alale), siis on vaja ka sellise väikese tootlikkusega puurkaevu rajamise kavatsus ehitusteatisena kooskõlastada Keskkonnaametiga. Eelnõu kohaselt täiendatakse EhS § 126 lõikeid 1, 1¹, 3 ja 4 selliselt, et lisaks ehitusloa taotlusele tuleb saata ka ehitusteatis Keskkonnaametile kooskõlastamiseks, kui puurkaev vastav § 126 lõikes 1 toodud juhtumitele.*

18.2. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 112 (uues numeratsioonis punktiga 118), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„118) paragrahvi 126 lõige 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Keskkonnaamet kooskõlastab puurkaevu või -augu ehitusloa taotluse või ehitusteatis või keeldub taotluse või teatis kooskõlastamisest kümne päeva jooksul taotluse saamisest arvates.“;“.

***Selgitus:** Muudatus on seotud halduskoormuse vähendamisega puurkaevude ja -aukude rajamisel. Vaata täpsemat selgitust punkti 18.1. juurest.*

18.3. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 113 (uues numeratsioonis punktiga 120), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„120) paragrahvi 126 lõike 3 sissejuhatavat lauseosa täiendatakse pärast sõnu „ehitusloa taotluse“ sõnadega „või ehitusteatis“;“.

***Selgitus:** Muudatus on seotud halduskoormuse vähendamisega puurkaevude ja -aukude rajamisel. Vaata täpsemat selgitust punkti 18.1. juurest.*

18.4. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 113 (uues numeratsioonis punktiga 121), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„121) paragrahvi 126 lõiget 4 täiendatakse pärast sõnu „ehitusloa taotluse“ sõnadega „või ehitusteatis“;“.

***Selgitus:** Muudatus on seotud halduskoormuse vähendamisega puurkaevude ja -aukude rajamisel. Vaata täpsemat selgitust punkti 18.1. juurest.*

18.5. Muuta eelnõu § 1 punkt 113 (uues numeratsioonis punkt 122) ja sõnastada see järgmiselt:

„122) paragrahvi 126 lõike 6 punkt 4 _____ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) puurkaevu või -augu ehitus- ja kasutusloa taotluste ning ehitus- ja kasutusteatis täpsustatud andmekoosseisud ja puurimispäeviku vormi;“;“.

Selgitus: Eelnõukohase seadusega tunnistatakse kehtetuks EhS-i § 124, mis reguleerib puurkaevu asukoha kooskõlastamist. Samuti jäetakse valdkonna eest vastutavale ministrile antud volitusnormist välja puurkaevu või -augu asukoha kooskõlastamise korra täpsema reguleerimise õigus. Muudatusettepanekuga jäetakse volitusnormist välja ka puurkaevu ja -augu ehitusloa ja kasutusloa taotluste, ehitus- või kasutusteatiselise ning puurkaevu või -augu andmete Eesti looduse infosüsteemi esitamise ja puurkaevu või -augu lammutamise teatise vormide kehtestamine. Edaspidi sätestatakse määruses puurkaevu või -augu ehitus- ja kasutusloa taotluste ning ehitus- ja kasutusteatiselise täpsustatud andmekoosseisud ja ainult puurimispäeviku vorm. Õigusselguse huvides sätestatakse Eesti looduse infosüsteemi andmete esitamise korra ja esitatavate andmete koosseisu kehtestamine eraldi punktina (vt järgmine ettepanek).

18.6. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 114 (uues numeratsioonis punktiga 123), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„123) paragrahvi 126 lõiget 6 täiendatakse punktiga 5 järgmises sõnastuses:

„5) puurkaevu või -augu andmete Eesti looduse infosüsteemi esitamise korra ja esitatavate andmete koosseisu.“;“.

Selgitus: Arvestades eelmist ettepanekut, tuuakse selguse mõttes volitusnormis eraldi punktina välja Eesti looduse infosüsteemi andmete esitamise korra ja esitatavate andmete koosseisu kehtestamine.

18.7. Muuta eelnõu § 1 punkt 115 (uues numeratsioonis punkt 125) ja sõnastada see järgmiselt:

„125) paragrahvi 129 tekstiosa _____ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Puurkaevu või -augu omanik või maaomanik on kohustatud konserveerima üle ühe aasta kasutusest väljas olnud puurkaevu või -augu, teavitades sellest Keskkonnaagentuuri.“;“.

Selgitus: Senise praktika kohaselt teavitatakse puurkaevu või -augu konserveerimisest Keskkonnaametit ja kohaliku omavalitsuse üksust. Keskkonnaamet või kohaliku omavalitsuse üksus edastab selle info Keskkonnaagentuurile, kes teeb märke Eesti looduse infosüsteemi puurkaevude andmestikus. Edaspidi on mõistlik, et puurkaevu või -augu konserveerimisest teavitatakse otse Keskkonnaagentuuri. Seepärast muudetakse eelnõukohases seaduses ehitusseadustiku § 129 sõnastust.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

19. Asendada eelnõu § 1 punktis 123 (uues numeratsioonis punktis 133) nimetatud ehitusseadustiku lisad 1 ja 2 uues sõnastuses lisadega 1 ja 2 (lisatud).

Selgitus: Vastavalt Eesti Vee-ettevõtete Liidu poolt esitatud ettepanekule tuleb edaspidi hüdrantide rajamiseks esitada ehitusteatis koos ehitusprojektiga sõltumata sellest, kas tegemist on ühisveevärgi küljes oleva hüdrandiga või mitte. Eelnõu algataja esialgu ettepanekut ei toetanud, kuid täiendaval konsulteerimisel ettepaneku esitajaga asuti seisukohale, et ettepaneku tulemusena väheneb hüdrantide rajamisel halduskoormus ning hüdrantide ehitisregistrisse kandmiseks tekkib selge õiguslik alus. Kui kehtiva seaduse kohaselt on ühisveevärgi külge ehitatava hüdrandi ehitamiseks vajalik esitada ehitusloa taotlus, siis edaspidi piisab ehitusteatiselise ja ehitusprojekti esitamisest. See muudatus annab edaspidi võimaluse leida EHR-ist kõik veevõtukohad oluliselt kergemini üles, sh aitab lihtsustada Päästeameti ja vee-ettevõtjate vahelist infovahetust, kui tulekahju ajal on hüdrandist võetud vett. Tuletõrje veevõtukohtade, sh hüdrantide rajamise osas, mis ühisveevärgi osaks ei ole, nõuded ei muutu. Samuti on ehitusseadustiku lisades jätkuvalt

hõlmatud ka tuletõrje veevõtukohtade teenindamiseks veeallikate rajamine. Täpsustatud on, et veeallikas peab olema tehisk ja tuletõrje veevõtukohta jaoks spetsiaalselt rajatav, sest tuletõrjevett on võimalik võtta ka jõest või merest, mille tekkimine võib olla looduslik. Veeallika all on peetud silmas erinevaid veeallikaid (paak, tiik vms), mis rajatakse just tuletõrje veevõtukohta teenindamiseks. Neid eristab teistest veekogudest see, et neile on seatud tehnilised nõuded ja tulekahju kustutamiseks vajalik veekogus peab olema olemas aastaringiselt s.o veeallikas on oluline komponent selleks, et tuletõrje veevõtukoht toimiks.

Lisaks viidi ehitusseadustiku lisa 2 rajatiste kategooria pealkirja sõnastus vastavusse lisa 1 vastava kategooria pealkirja sõnastusega, asendades tekstiosa „ehitis“ tekstiosaga „rajatis“. Vastavalt EHS § 3 lõikele 2 on ehitised hooned või rajatised. Kuivõrd ehitise mõiste hõlmab nii hooned kui ka rajatise, ei olnud EHS lisa 2 rajatiste kategooria pealkiri sisuliselt vale. Siiski tagab muudatus suurema õigusselguse, st puudub põhjendus, miks samade ehitiste menetlusliiki reguleerivad tabelid peaksid olema pealkirjastatud erinevalt.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Mario Kadastik küsis, kas arutatav ettepanek on arutelude tulemusel koostatud kompromissettepanek.

Liisi Pajuste vastas jaatavalt. Hüdrandid on eraldi ehitised. Samuti vaadati loamenetlust ja seal saavad need leevenduse. Hüdrante on suhteliselt lihtne registrisse kanda, sest ehitislube on võimalik anda korraga ka kümnetele ehitistele.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

20. Täiendada eelnõu § 2 uue punktiga 2, muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„2) seadust täiendatakse paragrahviga 21¹ järgmises sõnastuses:

„§ 21¹. Kvalifikatsiooninõuetest ja teatamiskohustusest vabastamine

(1) Ehitusseadustiku § 19 lõike 3 nõudeid ei kohaldata juhul, kui ehitise ehitamise või ehitusprojekti koostamisega seotud ehitusloa taotlus on esitatud enne 2027. aasta 1. jaanuari.

(2) Ehitusseadustiku § 24 lõike 2 punktides 1 ja 2 ning § 25 lõike 1 punktides 1 ja 2 nõudeid ei kohaldata elamu ümberehitamisele, mille puhul on ehitusloa nõutav ja mille ehitusloa taotlus on esitatud enne 2027. aasta 1. jaanuari.“;

Selgitus: Kuna eelnõuga piiratakse ehitusseadustikus iseendale ehitusloakohustusliku ehitise projekteerimise ja ehitamise võimalusi juriidilistele isikutele, nähakse lõikega 1 sättele ette üleminekuaeg. Lõike 2 kohaselt nähakse ette korterelamute ümberehitamisel kvalifikatsiooninõuete tõendamise kohustusele üleminekuaeg. Ehitusloa kohustuse laienemine korterelamute ümberehitamisele on olulise mõjuga muudatus, mille jõustumine vajab üleminekuaega, et puudutatud isikud, sh rekonstrueerimisturul tegutsevad ettevõtjad, saaksid kohalduva regulatsiooniga tutvuda ja oma tegevust vastavalt ümber kujundada. Seaduse jõustumisel kohaldub korterelamute ümberehitamisele küll ehitusloakohustus, kuid pädeva isiku kvalifikatsiooni tõendamise nõue rakendub korterelamute ümberehitamisele, mille kohta on ehitusloa taotlus esitatud alates 2027. aasta 1. jaanuarist.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

21. Jätta välja eelnõu § 2 punkt 3, muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni.

Väljajäetav tekst:

„3) paragrahvi 25¹ lõikes 5 asendatakse tekstiosa „ning lõike 4 alusel kehtestatud määruks sätestatud tingimuste ja korra järgi“ sõnaga „kohaselt“;“.

Selgitus: Sätte muutmiseks puudub praktiline vajadus.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Liisi Pajuste sõnas, et sätte muutmiseks puudub praktiline vajadus. Mitmed järgmised sätted on seotud 2019. aastal toimunud muudatustega, mil hoonestusloa sätted viidi veeseadusest üle ehitusseadustikku, kuid osa sätteid jäi toona paraku ümber tõstmata. Seetõttu on tekkinud olukord, kus nii veeseaduses kui ka ehitusseadustikus viitavad osad sätted veeseaduse kehtetutele sätetele. 743 SE raames korrigeeritakse neid ebakõlasid. Arutatav sätte tõsteti ümber, kuna sättes viidatud määruks ei ole enam kehtiv. Täiendavate arutelude käigus Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametiga selgus, et ameti hinnangul ei ole selline muudatus hetkel vajalik.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

22. Teha eelnõus järgmised muudatused:

22.1. Täiendada eelnõu § 2 punktis 4 sätestatud ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 25⁵ lõike 2 kolmandat lauset pärast sõna „nimetatu“ tekstiosaga „ning riigilõivuseaduse §-s 215¹³ sätestatud“.

Selgitus: Eelnõus olev ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 25⁵ lõige 5 jäetakse välja (vt järgmist ettepanekut) ja seal reguleeritud riigilõivu erisus tõstetakse lõikesse 2.

22.2. Jätta välja eelnõu § 2 punktist 4 ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 25⁵ lõige 5.

Väljajäetav tekstiosa:

„(5) Juhul kui ehitisel oli varem olemas vee erikasutusluba või muu avalikku veekogusse ehitamise õiguslik alus, ei kohaldata sellisele ehitisele käesoleva seaduse §-des 113²¹ ja 113²² ning riigilõivu seaduse §-s 215¹³ sätestatud.“.

Selgitus: Eelnõus olev ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 25⁵ lõige 5 jäetakse välja, sest hoonestustasust vabastuse erisused on juba sätestatud EhSRS § 25² ja riigilõivu erisused on liidetud § 25⁵ lõikega 2 (vt eelmist ettepanekut).

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

23. Muuta eelnõu § 2 punkt 10 ja sõnastada see järgmiselt:

„10) paragrahvi 28 lõike 5 teine lause _____ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„Ehitise ohutust hinnatakse ehitise ehitamise ajal kehtivate nõuete kohaselt, välja arvatud juhul, kui ehitise ehitamise ajal kehtinud nõuded olid rangemad kui kehtivad nõuded.“;“

Selgitus: Tegemist on normitehnilise parandusega. Sõna „on“ asendatakse sõnaga „olid“. Sõna „on“ viitab keeleliselt kehtivatele nõuetele, kuid sätte eesmärgiks on viidata ehitamise aja kehtinud nõuetele.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

24. Teha eelnõus järgmised muudatused:

24.1. Jätta välja eelnõu § 3 punkt 1, muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni.

Väljajäetav tekst:

„1) paragrahvi 331¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Elamu ja seda teenindava ehitise ehitusloa taotluse läbivaatamise eest tasutakse riigilõivu 150 eurot. Elamu ja seda teenindava ehitise lammutamiseks vajaliku ehitusloa taotluse läbivaatamise eest tasutakse riigilõivu 30 eurot.“;“.

***Selgitus:** Tegemist on normitehnilise parandusega. Käesolev ettepanek jäetakse eelnõust välja ning eelnõu §-i 3 lisatakse täiendav punkt (vt järgmine ettepanek), mille kohaselt sõltub hoonet teenindava abihoone ehitusloa taotluse läbivaatamise riigilõivu määr sellest, kas abihoone teenindab elamut või mitteelamut. Muudatuse eesmärgiks on tagada, et elamu abihoone ehitusloa taotluse eest tasutakse riigilõivu samas määras, nagu elamu ehitusloa taotluse läbivaatamise eest. Riigilõivuseaduse § 331¹ lg 3 näeb ette, et kui ehitusloa taotlus sisaldab mitut hoonet ja seda teenindavat rajatist, siis tasutakse riigilõivu iga taotluses sisalduva ehitusloakohustusliku hoone eest eraldi. See tähendab, et riigilõivuga on kaetud nii konkreetse hoone kui ka seda teenindavate rajatiste ehitusloa taotluse läbivaatamine. Küll aga tuleb riigilõiv tasuda iga ehitusloakohustusliku hoone eest eraldi.*

24.2. Täiendada eelnõu § 3 uue punktiga 2 (uues numeratsioonis punktiga 1), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„1) paragrahvi 331¹ täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Hoonet teenindava abihoone ehitusloa taotluse läbivaatamise eest tasutakse riigilõivu käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 sätestatud määras vastavalt sellele, kas abihoone teenindab elamut või mitteelamut.“;“.

***Selgitus:** Muudatusega tagatakse, et elamut teenindava abihoone ehitusloa taotluse läbiviimise eest ei peaks tasuma riigilõivu suuremas määras (mitteelamule kehtestatud määras), kui elamu ehitusloa taotluse läbivaatamise eest.*

24.3. Täiendada eelnõu § 3 uue punktiga 2 (uues numeratsioonis punktiga 2), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„2) paragrahvi 331² lõikest 1 jäetakse välja tekstiosa „puuraugu,“;“.

***Selgitus:** Muudatus on seotud halduskoormuse vähendamiseks tehtud ettepanekuga, mille kohaselt kaotatakse puuraukudelt ehitusloa kohustus. Seetõttu puudub vajadus riigilõivu sättes kajastada puuraugu kui ehitusloakohustusliku rajatise riigilõivumäära.*

24.4. Jätta välja eelnõu § 3 punkt 2, muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni.

Väljajäetav tekstiosa:

„2) paragrahvi 331³ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Elamu ja seda teenindava ehitise kasutusloa taotluse läbivaatamise eest tasutakse riigilõivu 30 eurot.“;“.

***Selgitus:** Muudatusettepanek kannab endas võrreldes riigilõivuseaduse § 331¹ muudatustega sama eesmärgi. Täpsemaid selgitusi muudatuse kohta vaata punktidest 24.1. ja 24.2.*

24.5. Täiendada eelnõu § 3 uue punktiga 2 (uues numeratsioonis punktiga 3), muutes vastavalt järgmise punkti numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**3)** paragrahvi 331³ täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Hoonet teenindava abihoone kasutusloa taotluse läbivaatamise eest tasutakse riigilõivu käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 sätestatud määras vastavalt sellele, kas abihoone teenindab elamut või mitteelamut.““.

***Selgitus:** Muudatusettepanek kannab endas võrreldes riigilõivuseaduse § 331¹ muudatustega sama eesmärgi. Täpsemaid selgitusi muudatuse kohta vaata punktidest 24.1. ja 24.2.*

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

25. Muuta eelnõu § 6 tekstiosa ja sõnastada see järgmiselt:

„Käesolev seadus jõustub 2026. aasta 1. augustil.“.

***Selgitus:** Seaduse jõustumise aeg on määratud vastavalt sellele, et tagada piisav aeg volitusnormide alusel antavate määruste väljatöötamiseks ning menetlemiseks ning ehitisregistri arenduste elluviimiseks. Eelnõu jõustumisega tingitud ehitisregistri arendustöö maksumus on ligikaudu 100 000 (üks sada tuhat) eurot. Arendustöö maksumus kaetakse riigieelarvelistest vahenditest.*

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 10.06.2026 (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 17.06.2026 (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3. Info ja muud küsimused

Marek Reinaas tuletas komisjoni liikmetele meelde eesootavaid kohtumisi.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marek Reinaas

juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Kiia Väli

protokollija